

Щэфаклохэм яфитыныгъэхэр ыкIи цIыфхэм ягупсэфыныгъэ къэухъу-мэгъэнхэмкIэ Федеральнэ къулыкIуэм АдыгеимкIэ и Гъэло-рышIапIэ 2012-рэ илъэсым зэшIуи-хыгъэм изэфэхьы-сыжхэм ыкIи кIыхьэгъэ илъэсым пшъэрылъэу зыфигъэуцужьхэрэм афэгъэ-хыгъэ зэхэсыгъо тыгъуасэ Мыекъуапэ щыкIуагъ. Коллегием илофшIэн хэлэжъа-гъэх Адыгэ Республикэм и ЛIышхъэу ТхьакIушынэ Аслъан, АР-м ипрокурор шхъалэу Василий Послов-скэр, министрэхэу Мэрэтыкъо Рустемрэ Хъуажэ Аминэтрэ, цIыфхэм яфитыныгъэхэмкIэ Уполномоченнэу республикэм щылэ Анатолий Осокиныр, ГъэлорышIапIэм иотделхэм япащэхэр, нэмыкIхэри.

Зэхэсыгъом АР-м и ЛIышхъэ пэублэ псалъэ къыщишIыгъэ, Адыгеим ис цIыфхэм щылэ-псэукIэ амалэу яIэр нахьышIу шIыгъэныр пшъэрылъ шхъа-Iэхэм зэрэщыщыр, ащкIэ Гъэ-лорышIапIэм Иофышхо зэришIэрэр къылуагъ.

— ЦIыфхэм яфитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэм, ахэм ащэфыр-рэ продукцием изытет шапхъэ-хэм адештэмэ уплэкIугъэным шъуналэ тежъугъэтын фæе, — къылуагъ ТхьакIушынэ Аслъан къулыкIушIэхэм закыфигъазэ-зэ. — Непэ анахь гумэкIыгъо шхъалэу къэуцухэрэм ащыщ псэупIэ-коммунальнэ фэло-фа-шIэхэм альэныкъокIэ тицIыфхэм яфитыныгъэхэр бэрэ укъуагъэхэ зэрэхъурэр. Ар дэгъэзыжыгъэ-ным пае республикэм игъэцэ-кIэкIо ыкIи ихэбзэхъумэкIо къулыкIухэм, «Роспотребнадзор-ым» АР-мкIэ и ГъэлорышIапIэ, нэмыкI къулыкIухэм тило зэ-хэлъэу Иоф эдэтшIэн, тицIыфхэр къэтыухъумэнхэ фæе. Джащ фэдэу республикэм ит сатыушIы-пIэ гупчэ инхэм непэ ащэхэрэм (аныхъу гъомылапхъэм) язытет зэгъэшIэгъэным, шапхъэхэр зы-укъохэрэм пшъэдэкIыжэ ягъэ-хыгъэным талыплъгъэн фæе. УФ-м и Президентэу Владимир Путиным къызэрэхигъэщыгъэу, тицIыфхэм япсауныгъэ тызэгъу-сэу къэтыухъумэныр пшъэрылъ шхъаI.

Коллегием зэфэхьысыжхэр ышIыгъэх

Республикэм и ЛIышхъэ ыналэ зыгыридзэгъэ лъэныкъо-хэм ащыщ республикэм ит псэупIэхэм ясанитарнэ зытет шапхъэхэм адиштэныр. Непэ Адыгеим, анахъэу Мыекъопэ районым икIушхъэхэм, защыз-гъэпсэфынэу къакIорэр бэдэд. Ахэм яуахътэ зэрагъакIорэр шIукIэ агу къинэжыным фэшI зыгъэпсэфыпIэхэм хэкIэу алу-льыр алушIыгъэн, санитарнэ шап-хъэхэм адиштэу ахэр гъэкъэб-зэгъэнхэ зэрэфар АР-м и ЛIышхъэ къылуагъ.

АР-м исанитарнэ врач шхъа-Iэу Аджырэ Аслъан илъэсым изэфэхьысыжхэр нэужым къы-шIыгъэх, пшъэрылыгIэхэр къыгъэнэфэгъэх. Ащ къызэри-луагъэмкIэ, республикэм хэгъэгу-кIоцI ИофхэмкIэ и Министерствэ-рэ прокуратурэмрэ зэхэгъуоцогъэ материал 229-рэ 2012-рэ илъэ-сым ГъэлорышIапIэм къылэ-хьагъ, ахэм ащыщэу 220-р хы-кумхэм зэхэфынэу афагъэхьыгъ. ХыкумышIхэр а Иофхэм игъом ахэплъагъэх, хэбзэгъэуцугъэр зыукъуагъэхэм пшъэдэкIыжэ арагъэхьыгъ. Ахэм атыралхъэгъэ тазырэу сомэ миллиони 4,9-рэ фэдиз хъурэм щыщэу къызэкIа-гъэкIожыгъэр процент 99-рэ. Шапхъэхэм адимыштэрэ гъо-мылэпхъэ тонн 40-м ехъу рес-публикэм къырашагъэу агъэ-унэфыгъ, ахэр тучанхэм атыра-хыжыгъэх. Илъэсэу икIыгъэм

къыкIоцI зифитыныгъэ аукъуа-гъэу нэбгырэ 723-мэ Гъэлоры-шIапIэм илофышIэхэм закы-фагъэзагъ. ПсэупIэ-коммунальнэ фэло-фашигъэм ягъэцэкIэн ана-хъэу ахэр епхыгъэх. Къэлогъэн фæе мы лъэныкъомкIэ дэо тхылгъхэм япчъагъэ илъэс къэс зэрэхахъорэр. Джащ фэдэу цIыфхэр зэшъорэ псым изытет, кIэлэцIыкIу IыгышIэхэм, гурьт еджапIэхэм, псауныгъэр къэу-хъумэгъэным исистемэ, нэмыкI лъэныкъохэм япхыгъэ Иофы-гъохэм А.Аджырэ къащыуцугъ, ащкIэ ашIагъэм изэфэхьысыж-хэр къышIыгъэх, тапэкIэ анахъэу аналэ зытырагъэтыщтхэр къыгъэ-нэфэгъэх. 2012-рэ илъэсыр пшгэ-мэ, Адыгеим ис цIыфхэм япро-центи 10-м ехъумэ зэпахырэ уз-хэр къаузыгъэх.

Псауныгъэр къэухъумэгъэным исистемэ хэхъоныгъэхэр егъэ-шIыгъэнхэм фэшI мы аужырэ илъэххэм Иофышхо зэрэшагъэр мыщ дэжыым ТхьакIушынэ Ас-лъан къылуагъ. Федеральнэ гуп-чэмрэ республикэ бюджетымрэ къатIупщыгъэ ахъщэм ишIуа-гъэкIэ сымэдджэхэр, поликли-никэхэр зэрэзэтырагъэпсыхъа-гъэхэр, кIэу ашIыгъэри зэрэмы-макIэр, аужырэ шапхъэхэм адиш-тэрэ медицинэ оборудованиери алэкIалэ зэрэхъугъэр къыхигъэ-щыгъэх, а программэр тапэкIи зэрэлагъэкIотэщтыр къыкIи-гъэтхъэу къылуагъ.

ИкIыгъэ илъэсым анахъэу ана-Iэ зытырагъэтыгъэ лъэныкъохэм ГъэлорышIапIэм иотделхэм япа-щэхэр нэужым къагегушIылагъэх, пшъэрылъэу зыфагъэуцужыхэ-рэм кIэкIэу къащыуцугъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

2012-рэ илъэсым ия IV-рэ мэзищ урыпсэунымкIэ анахь ахъщэ макIэу агъэнэфэгъэм ехылагъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Рес-публикэм урыпсэунымкIэ анахь ахъщэ макIэр щыгъэнэфэгъэным ехылагъ» зыфиIоу N 119-р зытетэу 1999-рэ илъэсым мэлылфэгъум и 5-м къыдэкIыгъэм тегъэпсыхъагъэу Адыгэ Респу-бликэм иминистрэхэм я Кабинет унашъо ешIы:

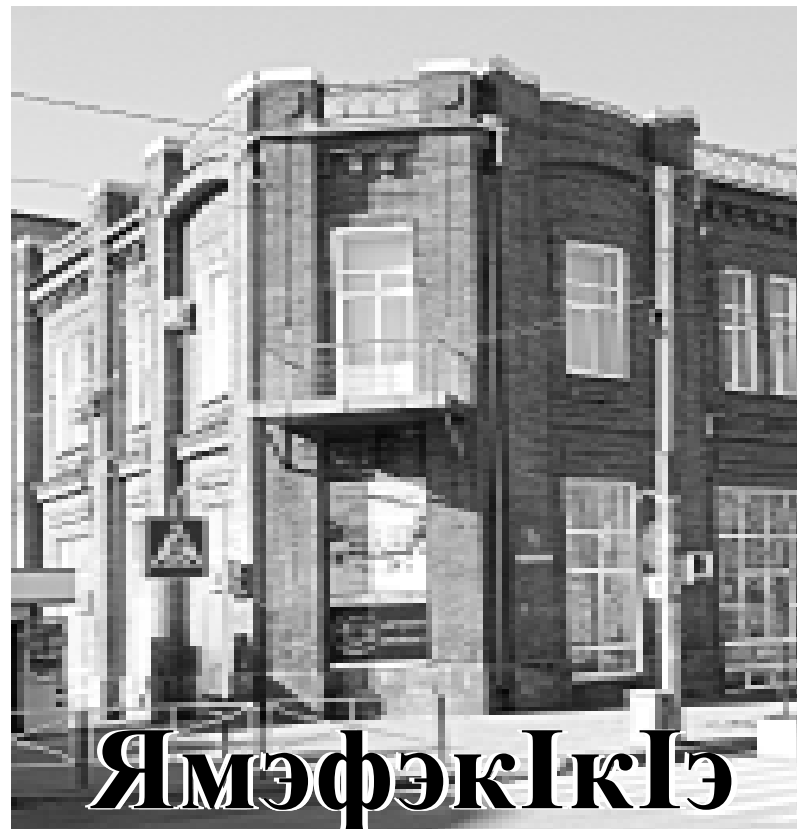
1. 2012-рэ илъэсым ия IV-рэ мэзищ урыпсэ-унымкIэ анахь ахъщэ макIэр мыщ тетэу гъэнэ-фэгъэнэу:
 - 1) нэбгырэ телытэу — сомэ 5525-рэ;
 - 2) Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цIыфхэр со-

циальнэ-демографии куп шхъалэхэмкIэ зэтеу-тыгъэхэу:

- а) Иоф зышIэхэрэм — сомэ 5929-рэ;
 - б) пенсионерхэм — сомэ 4638-рэ;
 - в) кIэлэцIыкIухэм — сомэ 5431-рэ.
2. Официальнэу къызыхауырэм ыуж мэфи 10 зытетшIэкIэ мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу
КЪУМППЫЛ Мурад

къ. Мыекъуапэ,
мэзаем и 6, 2013-рэ илъэс
N 19

ЯмэфэкIкIэ афэгушIуагъ

Тыгъуасэ, мэзаем и 8-м, АР-м и ЛIышхъэу ТхьакIу-шынэ Аслъан гуманитар ушэ-тынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтым щылагъ, шIэны-гъэм и Мафэ фэгъэхьыгъэ зэ-хахъэу щыкIуагъэм ар хэлэ-жъагъ. Институтым ипащэу Бырсыр Батырбий зэхахъэр къызэIуихыгъэ пстэумэ апэу ТхьакIушынэ Аслъан гъэсэны-гъэмкIэ Урысые академием иакадемик зэрэхъугъэр, Ады-геимкIэ ар апэрэу зэрэщытыр къылуагъ, ащ пае къыфэгу-шIуагъ ыкIи ар къэзыушыхъа-тырэ тхылъыр къыритыжыгъ.

Нэужым АР-м и ЛIышхъэ гушыIэр зештэм, республикэм ищыIэныгъэ, ихэхъоныгъэхэм сыдигъокIи институтым иIа-хышхо зэрахилхъэрэр къы-луагъ, Адыгеим ыцIэ чыжъэу зыгъэлугъэ шIэныгъэлэжъхэу ащ щылэжъагъэхэр, непи Иоф щызышIэхэрэр къыхигъэщы-гъэх.

— Пшъэрылъэу шъуиIэхэр зэшIохыгъошIу дэдэу зэрэщы-мытхэр къыдгурэIоми, шъуи-ИофшIэн хэжъугъэхъонэу, кIэу щыIэныгъэм къыздыхьхэрэм ауж шъукымынэнэу, цIыфхэм ящылакIэ нахьышIу тшIыным фэгъэпсыгъэ Иофэу етхыжъэ-хэрэр пхырышыгъэнхэмкIэ Iэ-пыIэгъу шъукыгъэфэхъунэу ты-шъуцэгугъы, — къылуагъ ащ. Джащ фэдэу ежъ ищыIэ-ныгъи институтым чIыпIэ гъэ-нэфэгъэ зэрэщыушыгъэр, на-укэм къышхыдэхъугъэхэм ащ илофышIэхэм ялахышIу зэра-

хэлъыр къыхигъэщыгъ. Илъэ-сыбэкIэ узэкIэIэбэжыымэ ри-хыжыгъэ Иофыр пхырищы-нымкIэ шIэныгъэлэжэ цIэрыIоу Тхьаркъохъо Юныс IэпыIэгъу-шхо къызэрэфэхъугъагъэми, къызэрэдыригъэштэгъагъэми къакIигъэтхыгъ. Институтым илофышIэхэм, зэкIэ шIэныгъэ-хэм адэлажъэу республикэм исхэм ямэфэкIыкIэ афэгу-шIуагъ, ягъэхъагъэхэм ахагъа-хъозэ ялофшIэн лъагъэкIотэнэу афэлъэлуагъ.

АР-м и Парламент идепу-татхэм ацIэкIэ гуманитар ушэ-тынхэмкIэ институтым ило-фышIэхэм афэгушIуагъ ыкIи Къэралыгъо Советым — Ха-сэм итынхэр къызыфагъэ-шъошагъэхэм аритыжыгъэх ащ и Тхьаматэу Владимир На-рознэм. Парламентым итын анахь лъапIэу, щытхъу тамы-гъэу «Законыр. Пшъэрылбыр. Цыфыгъэр.» зыфиIоу къы-фагъэшъошагъэр къыриты-жыгъ институтым илофышIэу Шхъаплээкъо ГъучIыпсэ, Къэралыгъо Советым — Ха-сэм ищытхъу тхылъхэр къа-фагъэшъошагъэх Гъубжъэкъо Маратрэ Атэжъэхъэ Сайхат-рэ.

Нэужым блэкIыгъэ илъэсым институтым Иофэу ышIагъэр къызыщызэфихьысыжыгъэ гушыIэ кIэкIэ Бырсыр Батыр-бий къышIыгъ.

ХЪУТ Нэфсэт.
Сурэтыр Iэшынэ Аслъан
тырихыгъ.

Лажьэ ямыIэу агъэпщынагъэх

Мы тхымафэм поселкэу Яблоневскэм щыпсэухэрэм ащыщыбэ гузэжъогъу хэфагъэх — пси, фаби, нэфыни ямыIэу къэнагъэх. Мэзаем итфыр — гумэкIыгъом икьежъапI.

Къат тфырытфэу зэтет униблымэ нэбгырэ минищым къехъоу ащыпсэурэмэ мэфитIо гумэкIыгъор зэхашлагъ. ПсэупIэм ипашэрэ депутатхэм я Совет итхымагъэрэ ищыкIэгъэ тхыапэхэр зрагъэуIухи, фэIо-фашIэхэр зэпызыгъэугъэ къулыкъухэм яклIолагъэх, цыфхэр зыхэт гумэкIыгъор зэрэдагъэзыжыщтым Iуж ихыагъэх. Административнэ амалхэм анэмыкIэу хэбзэухъумакIохэри IэпыIэгъу ашыгъэх — прокуратурэм зыфагъэзагъ.

Нэфынэр къэзыгырэ подстанциие «Газпром-Краснодар» зыфилорэм епхыгъэм аварие къышщыгъэу «Краснодар электрическэ сетхэм» ялофышIэхэр ащ чIэмыкхашугъыгъэхэу ары къызэралуагъэр, ау хыбзмэтшIэпIэ инитIумэ язэу подстанциер зыгъэлорышIэщтыр язэрэмыгъашIэуи къэбар щыI.

— ЛъэныкъуитIуми джы зэлукIэ ялагъ, ялэшхъэтетхэр зэгурылуагъэхэу ары тызэрэщыгугъырэр, — къылуагъ Яблонев-

скэ къэлэ псэупIэм иадминистрациие ипашэу Атэжыкхъэ Заурдин, — «Газпромым» епхыгъэ подстанциихэр «Краснодар электрическэ сетхэм» арагыжынуэу щыт.

Прокуратурэм нэсэу Iофыр зэхафын фае хъугъэ. КъулыкъуитIуми язекIуакIэ ащ Iумысыгъ.

Евгений Пономаренко — ТэхьутэмыкIое районим ипрокурор иIэпыIэгъу шхьаI:

— Мы IофымкIэ район прокурорым зэхэсыгъо зэхицагъ. Энергетикхэм ялIыкIоу ащ къедгъэблэгъагъэм хэбзэгъуцугъэр зэраукуагъэр гурыдгъэлуагъ — электроэнергиеер зэрэпаупкIыгъэм цыфхэм яфитыныгъэхэр ыукъуагъэх. Лъэтемытэу электроподстанцием иIофшIэн зэтырагъэуцожьын зэрэфаер фэдгъэпытагъ.

Джащ фэдэу тапэкIэ псэупIэ-коммунальнэ фэIо-фашIэхэр къэзыгъэрэм хабзэр аукуоу ыкIи ащ къыхэкIэу цыфхэм зэрар хылыгъэ яхыгъэ зыхъукIэ, хэбзэгъуцугъэу шыIэм елбгытгъэу зэрагъэпщынэщтхэр агурагъэлуагъ.

БЭГЪУШЪЭ Фатим.

ПшъэдэкIыжъ зэрэпылтыр пщыгъупшэ хъуштэп

Наркотик лъэпкъэу дезоморфиныр къызщашыщтыгъэ чIыпIитIу наркотикхэм ягъэзекIон лъыплгъэрэ республикэ къулыкъум илофышIэхэм Мыекъуапэ щызэфашIыгъ.

Чылтэ унитIоу щэнаутым пыщагъэ хъугъэхэм апае агъэлажъэщтыгъэхэм наркотикхэр къащашыщтыгъэ къодыеп, зэгъусэхэу щызыхалхъэщтыгъэх ыкIи. Оперативнэ-лтыхъон IофшIэнхэр къулыкъушIэхэм зыщызэрахъэгъэхэ уахътэм джащ фэдэу наркотикхэм апышгъэ нэбгырий къыщаубытыгъ. Унэхэр зиэхэм «зы зыхэлхъэгъукIэ» япщэрыхъапIэу наркотик шыным шагъэфедэрэ пкъыгъохэмкIэ зэтэгъэпсыхъагъэр фаехэм зэкIэми чэщи мафи имыIэу арагъэгъэфедэщтыгъ.

Уголовнэ кодексым ия 232-рэ статья къыделгытэ наркотикхэр ыкIи акъылыр зэщызгъакъохэрэр зышагъэфедэрэ чIыпIэхэр зылыгъэхэм уголовнэ пшъэдэкIыжъ ягъэхыгъэныр. Наркотикхэм афэгъэхыгъэ бздэжэшлагъэу щыIэхэм ялбгытгъэмэ, мыщ фэдэхэр ары анахъэу общественнэ рэхъатыныгъэр зэщызгъакъохэрэр, цыф-

хэм хэбзэухъумэкIо къулыкъухэм зафагъэзэнэу зышIыхэрэр. Социальнэ щынагъоу фэдэ хэбзэукъоныгъэхэм къыздахьырэр ины, наркоманием зегъэушъомбгъутъоным, наркотикхэр агъэфедатгъэхэу зэрахъэрэ бздэжэшлагъэхэм е ахэр къызIэклагъэханхэм пае ахышэм икьэгъотын тегъэпсыхъагъэу зэрахъэхэрэм япчъагъэ хэжъоним фэлорышIэх.

Джащ пае джыри зэ игугъу къэтшыI тшIоигъу наркотикхэм ягъэфедэн тегъэпсыхъэгъэ чIыпIэхэр зэхэзыщэхэрэм уголовнэ пшъэдэкIыжъэу ахышъуштыр. УФ-м и Уголовнэ кодекс ия 232-рэ статья къызэрэщилорэмкIэ, наркотикхэр ыкIи акъылыр зэщызгъакъохэрэр зышагъэфедэрэ чIыпIэхэр зэхэзыщэхэрэм ыкIи зылыгъэхэм илбгытIылым нэс хъапсэ зэратыральхъашъуштыр. Куп хъухэу пэшлорыгъэшъэу агъэнэфэгъэ бздэжэшлагъэр зэрахъагъэмэ, илбгытIум къышчыублагъэу хым нэс хъурэ хъапскIэ агъэпщынэшъуштыгъ.

Наркотикхэм ягъэзекIон лъыплгъэрэ федеральнэ къулыкъум Краснодар краимкIэ и ГъэлорышIанIэ АдигеимкIэ икьутамэ ипресс-къулыкъу.

• КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр

Хэта тызщыгугъыштыр?

2009-рэ илбгъэсым Урысые Федерацием ихэбзэгъэуцугъэу «джэгупIэ автоматхэм» афэгъэхыгъэр къыдэкIыгъ. Фэдэ лъэбэкъу зафэу тилэшхъэтетхэм адзыгъэм тимыгъэгущIон ылбэкIыгъэп, мы аужырэ илбгъэсхэм «жыкIэ къэтшэжыгъ». Клодыныр (мышц дэжъым мылкъу закъор арэп зигугъу тшырэр, цыфым ипси-хологии къыдыхэтэлгытэ) зы-лбгъэсэу, тикъалэ дэт «автоматхэр» дахыжыгъэх.

Ау бэрэ зыдгъэпсэфыгъэп. «Бинго» зыцIэ цыф гъэпцIэлэ унэр Мыекъуапэ къызщызэ-луахыгъэр бэдэдэ шлагъэп. ИтеплэкIэ мыдэйми, зэгорэм автоматхэр зэрытыштыгъэ унэхэм афэдэу, тутын пшагъомрэ хъонэ макъэмрэ унэкIоцIым апэу «къышщыпIэгъокIых» ыкIи учIэтыфэ «бысым хьалэлэу» къыппшхъэщытыгъ. Цыфы-гъэм укышкырыкIмэ тежбугъэгупшыс — хэта анахъэу ар зыщыклагъэр — ащ Iоф щызы-

шIэхэрэ нэбгырэ зэе-тIуаехэу егъэзыгъэм нахъ хэмылгъэу Iугъом хэхэр ара, «Бингор» зие закъоу гъэпцIагъэкIэ цыфхэм яджыбэ иорэр ара, топ хъурэе цыкIухэм къырадзыщт «пчъагъэм» хъуанэхэмэ, цIа-цIэхэзэ ежэхэрэр арыха? Хэта мы упчIэм джэуап къэзытыжъын фаер?!

Ар згъэшлагъэзэ сапэ къыфагъэр нахъыкIэжыгъ — «Лотерейный терминал»! Анахъ тхыамыклагъэр — ар сапэ къызщыфагъэр тыгъуасэ чылэм къыдэкIыхи непэ къалэм къыдэхъэгъэ ныбжыкIэхэр зыщыпсэухэрэ общежитиеу Юннатхэм яурам тетым дэжэ. Хьалухэр ошх ужым къызэрыкIыштым фэдэу, ахэми тыди тыкышщызэраухъурэиштыр нафэ! Гукъаом нахъ хэмылгъэу сыгу къэкIыгъэр зы — отэшхо горэ къэсштэни зэхэсхъэгъэнэу ары. Ау зы упчIэ егIанэ зэстыжыгъ: мыр къэзгъэуцугъэм шIопкъутэмэ, нэмыкI

чIыпIэ ыхъын, нахъ апч пытэ хильхъан ыкIи пстэуми анахъ гухэкIыр, хабзэмкIэ сигъэмысэнышгъ, сигъэпщынэн ылбэкIышты. Интернетым «сызехъэм», фэдэ мыхъо-мышлагъэхэр Урысыем икьэлэ зэфэшхъафхэм ащыпхыгъахэхэу къыдэкIыгъ. Ащ пэуцужьырэ цыфхэми япчъагъэ цыкIоп. ЗэрэхъурэмкIэ, а терминалыр къэзгъэуцугъэ цыфым хабзэри игъус, хэбзэгъэуцугъэри ыукъорэп. УпчIэ къэуцу — хэта дгъэделэрэр е хэта тызгъэделэрэр? ЫпэрапшIэу фэдэ мыхъунхэм гу албгытэнт фаер хэта — тэра, хъауми тыкъэзыухъунэнэу тапэ идгъэуцагъэхэр арыха? Хэта фэдэ мыхъуныр инэрылбгъэу зыдэрэр? Цыф къызэрыкIохэр зэрэармырыр къэшIэгъуаеп!

Шыпккъэ, тэри тилажъэ нахъ цыкIоп. Зымы тыригъэзырп тыкIэрыуцомэ ерагъэу къэтылбжыгъэ сомэр автоматтым етымыгъэхъыжъэмэ мы-

хъунэу. Ау адыгэ гушыIэжъхэр тыгу къэтэжъугъэгъэкIыжъ: «Ем укъеджэмэ къэкIо», «Шхъум уахъэмэ, къыопкIы». Тэрэп «ем» къеджагъэри, тэрэп ар зыщыклагъэри. «Шхъум тыхъагъэп» — къахыи «къытагъэпкIыгъ»! Илбгъэ шъэныкъом къехъужыгъэ лыхъэу

унагъо зыкIыб илбхэр Юннатхэм яурам тет терминалым зы сыхъаткIэ сатырэу Iутхэмэ, ныбжыкIэхэу ащ «ышхыштыхэр» бгъэшIэгъоужынуэу щыта?! ЫкIэм зы упчIэ закъо сиI — хэта лъэпсэичэу изычыжынышгъ лъэпкъ, цыфгъэкIод мыхъуныр дэзгъэзыжыштыр?

Сэкъатныгъэ зиIэм ителефон тырихыгъ

Адыгэ Республикэм хэгъэгъу кIоцI IофхэмкIэ и Министертвэ къызэритырэмкIэ, щылэ мазэм и 28-м къыщегъэжъагъэу мэзаем и 3-м нэс республикэм бздэжэшIэгъэ 79-рэ щызэрахъагъ. Ахэр укIыгъэ Iофэу 1, хъункIэн бздэжэшлагъэу 4, тыгуагъэхэу 34-рэ, гъэпцIагъэ зыхэлэ бздэжэшIэгъэ 10, нэмыкIэхэри. Экономикэм ылбэныкъокIэ хэбзэгъэуцугъэр гъогогъуи 10-рэ аукуагъ. Бздэжэшлагъэ зэ-зыхъэгъэ нэбгырэ 71-рэ хэбзэухъумэкIо къулыкъухэм агъэунафын албэкIыгъ, зэхафыгъэр процент 85-м ехъу.

БлэкIыгъэ тхымафэм Адыгеим игъогухэм хъугъэ-шIэгъэ 13 къатехъухъагъ. Ахэм нэбгыри 2 ахэкIодагъ, нэбгырэ 18-мэ шъобжхэр атешагъэхэ хъугъэ. Ешъуагъэу рулым кIэрысхэу водитель 63-рэ къаубытыгъ.

Тикъэлэ шхъаIэ идзэ часть къулыкъу щызыжырэ хъулыфгъэм ылбэныкъокIэ гъэпцIагъэ зыхэлэ бздэжэшлагъэ зэрэзэрахъагъэр уголовнэ розыскым илофышIэхэмрэ хэгъэгъу кIоцI IофхэмкIэ Министертвэм иотделэу Мыекъуа-

пэ шыIэм иследователхэмрэ агъэунафыгъ. Уголовнэ Iофэу къызэлуахыгъэм къыдилгытэрэ оперативнэ-зэхэфын Iофхъабзэхэр хэбзэухъумэкIо къулыкъухэм рагъэкIокIызэ къызэрэхагъэщыгъэмкIэ, амыгъэунафыгъэ зэхэщэгъэ бздэжэшIэ купым хэтхэм 2012-рэ илбгъэсым гъатхэм, илбгъэ 28-рэ зыныбж хъулыфгъэм ахышхэу къырагъэштэнэу аIозэ Iуж къыхагъэх, пчъагъэри агъэщынагъ. Ау щыт нахъ мышIэми, ащ ахышэр аритынуэу къэзгъыгъэп ыкIи мы Iофым изэхэфынкIэ Мыекъуапэ шыш инэIосэ кIалэхэр IэпыIэгъу къыфэхъунхэу зафигъэзагъ. Мэзэ заулэм къыкIоцI ахэр бздэжэшIэхэм

албыхъухэу аIозэ, хъулыфгъэм сомэ мин 400 фэдиз Iахыгъ. Полицейскэхэм зэхашэгъэ оперативнэ-лтыхъон Iофхъабзэхэм къызэрагъэлэгъуагъэмкIэ, бздэжэшIэ купым хэтыгъэхэмрэ хъулыфгъэм зызфигъэзагъэхэмрэ зэнэIосагъэх, яIуи зэхэлгыгъ. Ахэм ащышэу илбгъэ 32-рэ зыныбж хъулыфгъэр къаубытыгъ, ащ игъусэгъэ нэбгыритIур федеральнэ розыскым ратыгъэх. Уголовнэ Iоф къызэлуахыгъ, зэхэфынхэр макIох.

Мыекъопэ районим ит поселкэу Трехречнэм шыш кIэлакIэу псэолбгъэ организацие горэм етыгъуагъэу зэгуцафэхэрэр щылэ мазэм и 28-м къаубытыгъ. Полицием иотдел ар зыщэщтыгъэу къулыкъушIэм уголовнэ пшъэдэкIыжъ зырымгъэхыкIэ, сомэ мини 10 ритынуэу рилуагъ. Ау оперуполномоченнэр ащ енацIыгъэп, ышIэзэ ахышэу къуалыхъэр зештэ нэуж бздэжэшIэр къаубытыгъ.

АР-м хэгъэгъу кIоцI IофхэмкIэ иминистрэу Александр Речицкэм унашъоу ышIыгъэм диштэу, къуалыхъэу къыратыштыгъэм фэдиз ахышэу шлу-хъафтыныр къулыкъушIэм фагъэшъошэщт.

Мыекъуапэ иурам горэм тет унэм пэмычыжъэу щытыгъэ хъулыфгъэм амыгъэунафыгъэ бздэжэшIэр къекIуали, утынхэр рыхыхэзэ, ащ ылыгъыгъэ сотовэ телефоныр тырихи кIи-Iэжыгъ. А зэкIэри полицием икъулыкъушIэхэм албэгъугъ ыкIи бэрэ лымычыжъэу бздэжэшIэр къаубытыгъ. ЫшIагъэм ар еуцолбжыгъ, телефоныри къыпкыраыхыжыгъ. БздэжэшIэм илбгъэ 23-рэ ыныбжэ, тикъэлэ шхъаIэ шпэсэу, ыпэкIи уголовнэ пшъэдэкIыжъ рагъэхыгъэу щытыгъ. Анахъ гухэкIыр телефоныр зые хъулыфгъэм сэкъатныгъэ зэриIэми, ащ зи зэрэзэхимыхырэми бздэжэшIэр къызэримыгъэуцугъэр ары.

Ямэфэки зыфагъэхъазыры

Адыгэ республикæ общественнæ организациеу «Мамырныгъэм и Лигæ» 2012-рæ илъэсым Иофæуышлагъэм изэфэхъысыжъхэм, тапæклæ пшъэрылъæу зыфигъууу-жъыхъэрæм афæгъэхъыгъæ зæлукъæ тыгъуасæ шыагъ. Чæчæнхэм, къæндзалхэм, ермæлхэм ыккк нæмыкк лъæпкъæу республикæм шыпсæухъэрæм яллыкхæхъэр ащ хэлæжъагъæх.

Блæкыгъæ илъэсым республикæм шызæхæшæгъæ Иофтхъабзæхэм чанæу зæрахæлæжъагъæхъэр, къæзыгъæзæжъыгъæ тилъæпкъæгъуæм Иæпылæгъу зæрафæхъуæгъæхъэр, шушлæ Иофтхъабзæхъэр джыри зæрæзæхæшæхъэр общественнæ организациеу ипæцæу Аристотель Спировым къылуагъ.

«Мамырныгъэм и Лигæ» зызæхæшæгъæр мыгъæ илъэс 20 зæрæхъуæрæм ащ игушылæ къышчыгъæшъыгъ. Мæфæккым ехъулæу мы организациеу зычлæт унæм гъæцæ-кæжъынхъэр рашылæнхъæу ягъуæлæ.

Къыхъæгъæ илъэсым къыккоцк ашлæнæу агъæнафæхъэрæм атегу-шыагъæх, ащ фæгъæхъыгъæ тхыгъæр зæхъыгъæм шаштагъ. Ныбжъы-ккæхэм, районхэм ашылæжъæрæ кутамæхэм ахæтхэм зæлукъæхъэр адашынхъэр, тпæгъунæгъу шъолъыр-хэм ккхонхъэр, мамырныгъэм игъæ-пытæн тегъæпсыхъæгъæ нæмыкк Иофыгъæхъэр зæшуахынхъэр зыдæлæ-жъæштхэм ашчышъх.

Адыгæ Республикæм лъæпкъ Иофхæмккæ, Иæккыб къæралхэм ашпысæурæ тилъæпкъæгъуæм ады-рялæ зæпхыныгъæхæмккæ ыккк къæ-бар жъуыгъæм иамалхæмккæ и Ко-митет ипæцæу Шъхæлæхъæ Аскæр «Мамырныгъэм и Лигæ» цыф лъæпкъ пчъагъæ зæрæзæришæлæрæр, республикæм мамырныгъæ илгъы-нымккæ, цыф лъæпкъæу исхæм зæгурылонгъæ ахæлгъынымккæ ащ мæхъанæшхо зæрилæр къылуагъ.

ИХОНЧЫБЭШПÆ Рузан.

Пшъæдæккыжъ арагъæхъышт

Ктымафæм иаужырæ мазæ тыхæт нахъ мышлæми, къызæрæфæбагъæм къыхæккæу гъатхæм пасæу къæгъагъæ хъурæ уц лъæпкъæу «цикло-мен кавказский», «подснежник Воронова», «подснежник альпийский», «зимовник кавказ-ский» зыфилохъэрæр къызæлуихыгъæх.

Мы къæгъæгъæ лъæпкъæхъэр ккхонхæм ишчы-нагъæ шылæти тхылъ Плъыжъым датхагъæх. Куп зæрызхæм ашлæпæзæ е мыщ фæгъæхъыгъæ хæбзæ-гъæуцугъæу шылæхъэр аукъæхæзæ мы уц лъæпкъ-хъэр ашæн гухæлæ ялæу къаугъæох.

— Арышъ, шæны зæрæхъуыгъæу, Иофтхъабзæу «Первоцветкæ» заджæхъэрæр, нæмыккæу къæплон хъумæ, браконьерхæм апæуцужыгъæным ехы-лагъæр, жъоныгъуаккæм ыккæхæм анæс лгъыд-гъæклогъæшт, — къылуагъ къæралыгъæ экологи-ческæ лгъыплгъæнымккæ отдæлым ипæцæу Ю. Хъа-тикъуаеу.

Джаш фæдæу ащ къызæрилуагъæмккæ, мы Иофтхъабзæм хахъæу гъæлорышлæпæм илофы-шлæхæмрæ полициеу икъулыкъушлæхæмрæ зæгъу-сæхъæу дæкыгъæхъэр ашлæх, къæгъагъæхъэр зышæшæ мыхъушт чыплæхæм сатыу ашчызышлæхъэрæм уплгъæккунхъэр афызæхæшæх.

Непæрæ мафæм ехъулæу мы лгъæныкъæмккæ ад-

министративнæ пшъæдæккыжъ зыпылæт зы про-токол зæхагъæуцугъæ.

АР-м тыкъæзыуцухъæрæ дунаим икъæухъу-мæнккæ, чылопс къæккæуаплæхæмккæ ыккк ошлæ-дæмышлæгъæ зыхæлæ Иофхæмккæ и Гъæлорышлæпæ шъугу къæгъæккыжъы мы Иофыгъæмккæ шап-хъæу шылæхъэр зыукъæрæ цыф къызæрыккæхæм тазыруæ сомæ мини 3, пæцæ Иæнатæмæ афутхæм — сомæ мин 20, юридическæ лгъапсæ зилæу Иоф зышлæхъэрæм — сомæ мин 300 зæратыралæ-хъаштхъэр.

— Гушылæм пæе, уц лъæпкъæхъæу тхылъ Плъы-жъым дæтхъэр зыныбжæ имыккыгъæ Иæтахъæхæм къаугъæохъæу е ашæхъæу къызауытхæккæ, ахæм янæ-ятæхæм пшъæдæккыжъы арагъæхъышт. Джаш фæдæу шъуналæ тешъодгъæдзæ тшлоигъу зышæ-хъэрæм анæмыккæу мыщ фæдæ къæгъæгъæ лъæпкъ-хъэр къызылæккæзгъæхъагъæхæм пшъæдæккыжъ зæрахъыштхъэр, — къылуагъ Ю. Хъатикъуаеу.

• Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр •

ЧЫПЛÆ ЗЫГЪÆОРОШЛÆЖЪЫНЫР

Урысыем дунæе шап-хæхæм адиштæу тапæ-ккæ хæхъоныгъæхъэр ышлынхæм фæшл ар гупчæ хæбзæ пытæ зилæ къæралыгъæ лгъæшæу ыккк

гражданскæ обществæм демократие лгъапсæ зилæ институтхæм хæхъоныгъæшлæхъэр зышæшлæхъæу шытын фæе. Ары чыплæ зыгъæлорышлæжъыным икъулыкъуæхæм хæхъоныгъæшлæхъэр

ягъæшлæгъæнхъэр урысые обществæм непи, неуши иполитическæ пшъэрылъ шъхæлæу зыккыштыр. Ар зигъæ дæдæ Иофыгъæу зæрæштытæм къыхæккæу, Адыгæ Республикæм чыплæ зыгъæлорышлæжъыным икъулы-къуæхæм Иоф адæшлæгъæнымккæ и Комитетæу Ккæдæккæй Руслъан зыпæцæм чыплæ зыгъæлорышлæжъыным зæ-хъоккыныгъæхъэр шышлæгъæнхæм фæшл Адыгæ Респуб-ликæм и Законæу «Чыплæ зыгъæлорышлæжъыным ехыллæгъ» зыфилохъэр тыдæккæ зæрæцæгъæцæккæжъы-рæм пытæу ыналæ тырегъæты ыккк ишчыккæзгъæ лгъæны-ккæхæмккæ а къулыкъуæхæм Иæпылæгъу афæхъæу. Ялоф-шлæн зæрæзæхæшæгъæм, ащ къыгъæлгъæхъæхæм къæ-тедгъæгушылæ тшлоигъæу джырæблагъæ ащ гушылæгъу тыфæхъуыгъ.

— Руслъан, шлагъæу шы-лæхæм ыккк гухæлæхъæм талылæсыным ыпæклæ чыплæ зыгъæлорышлæ-жъыным тиресубликæ зæхæцæккæу шырилæр тыгу къæбгъæккыжъы тшлоигъу.

— Адыгейм муниципальнæ образование 60 шызæхæшæгъ. Ахъер куп-купæу гошыгъæх: муни-ципальнæ райони 7, къæлæ кон 2 ыккк псæуплæ 51-рæ мæхъуæ. Ахæм ашчышхъæу 3-м къæлæ гъæпсыккæ ял, 48-р къæджæ псæуплæх. Къæ-лæ гъæпсыккæ зилæ псæуплæхъэр ащи нахъыбæ хъуштыгъæх, ау 2012-рæ илъэсым Адыгæ Республикæм и Къæралыгъæ Совет — Хасæм ыштæгъæ законным тегъæпсыккы-гъæу къæлæ гъæпсыккæ зилæгъæ Туль-скæ псæуплæр къæджæ гъæпсыккæ зилæу хъужыгъæ. Ащ тетæу зы-ккæшлæгъæр къæлæ гъæпсыккæм тет псæуплæхъэр федеральнæ про-граммæхæм, гушылæм пæе, пшъæ-рылъ гъæнæфагъæ зилæ Федераль-нæ программæу «Къуаджæм хæ-хъоныгъæхъэр егъæшлæгъæнхъэр» зыфилоу 2011—2013-рæ илъэс-хæм ателъытагъæм хæлæжъæнхæ

амылгъæккыштыгъæу зæрæштыр ары. Зышлæ къæслогъæ программæм ежъхæри мылгъуæ лæхъккæ хæлæ-жъæзæ, федеральнæ бюджетым къытлупшырæ мылгъуæмккæ псы-рыккæуаплæхъэр, газрыккæуаплæхъэр гъæккæжъыгъæнхæм, фæльдшер-мамыку пунктхъэр гъæпсыгъæн-хæм хæлæжъæнхæ алгъæккышты. Апæрæмккæ, къæслогъæ Иофыгъæ-хæм мылгъуæ шулгъæ яшчыккæгъ ыккк ежъхæм ашлæчлæккæ афы-зæшлæхъыштхæп, ятлонæрæмккæ, псæуплæхæм цыфхæм ясоциаль-нæ Иофыгъæхъэр ашчыгъæтæрæзы-гъæнхæмккæ ыккк амал тæрæзхъэр ягъæгъотыгъæнхæмккæ федеральнæ гупчæм къыккышты мылгъуæм ишлогъæшхо къæккæ.

— Тæшлæ муниципальнæ образование пстæуим яамалхъэр зæрæзæфæмы-дæхъэр ыккк ащ елгъытыгъæ ялофшлæн гъæхъагъæу къышæгъæлгъæхъæхъæрæри зæрæзæтеккыхъæрæ. Сы-дæуштыгъæ ахæм ялоф-шлагъæхæм уасæ афæшъу-шлыра ыккк хæхъоныгъæ-шлæхæм афæккæнхæм ккæ-жъуыгъæгушлæхъæра?

Алгъæккыштытæмккæ яшлуагъæ арагъæккы

— Бгъу пстæумккæ къæккæуа-лæхæзæ чыплæ зыгъæлорышлæ-жъыным икъулыкъуæхæм ялоф-шлæн шлуагъæу къытырæр ауплгъæ-ккæу. Гушылæм пæе, 2011-рæ илъэ-сым муниципальнæ образовани-хæм социальнæ-экономикæ хæ-хъоныгъæхъæу ашлæгъæхæм уасæ зафашым, анахъ дæгъуæхъæу му-ниципальнæ образовани 3 къы-хагъæштыгъ. Ахъер муниципальнæ гъæпсыккæ зилæхъæ «Красногвар-дейскæ районыр», «Къалæу Мые-къуапæ» ыккк «Тæхъутæмыкъæе районыр». Республикæ бюджет-ым къыхæккыгъæ грантæу сомæ миллиони 5 ахæм афæдгошыгъ. Чыплæ зыгъæлорышлæжъыным икъулыкъуæхæм ялофшлæн шлуа-гъæу къытырæр уплгъæккæуæным ехыллæгъæ лгъыплгъæным къышчы-дæтæлгъæтæ: чыплæ зыгъæлорышлæ-жъыным икъулыкъуæхæм ялоф-шлæккæ зæригъæразæхъэрæм, ахæм ялофшлæккæ зæлухыгъæу зæргъæ-псыгъæм, псауныгъæр къæухъумæ-гъæным, культурæм, общæ ыккк дошккæнæ гъæсæныгъæм, унæ-коммунальнæ фæло-фашлæхъэр зæрафæгъæцæккæхъэрæм ыккк нæ-мыкк лгъæныкъæхæмккæ псæуплæ-хæм ашчыпсæухъэрæм еплгъыккæу ялæхъэр. А Иофшлæнымккæ лгъæшæу ишлуагъæ къытæккæ Адыгæ ккæ-ралыгъæ университетым. Къæра-лыгъæ зæзгъыныгъæу ащ дæт-шлæгъæм тетæу социологическæ уплгъæккунхъэр республикæм ипсæ-уплæхæм ашчызæхæцæ, ахæм къæ-гъæлгъæуагъæхъэр къытлгъæгъæ-сых, тæгъæфæдæх.

— Республикæм иккæ-ралыгъæ къулыкъæу шызæрæштытæм елгъы-тыгъæу, чыплæ зыгъæ-лорышлæжъыным илоф-шлæккæ ехыллæгъæ уплгъæ-ккунхъæри шъуипшъæ-рылгъæхæм къыдалгъытæу къытшлæшлы.

— Ар тæрæз. Чыплæ зыгъæло-рышлæжъыным икъулыкъуæхæм аштæрæ норматив-правовой акт-хъэр хæбзæгъæуцугъæхæм зæради-штæхъæрæр тикомитет еуплгъæккæу,

уасæ афешлы. 2012-рæ илъэсым норматив-правовой акт 1975-рæ тыуплгъæккæуæ, регистрæм акт 736-рæ хæдгъæхъагъ. Муниципаль-нæ норматив-правовой акт 32-м мытæрæзыныгъæхъэр къахæдгъæ-цыгъæх, акти 7-м къольхъæ тын-лыхын фæмæ-бжъымы ялæу дгъæ-унæфыгъæ. Ащи изакъоп. Муни-ципальнæ гъæпсыккæ зилæ псæ-уплæхæм ябюджетхъэр 2012-рæ илъэсым зæрагъæцæккæжъыгъæхæм ехыллæгъæ лгъыплгъæнри зæхæт-шæгъагъ. Ащ къызæригъæлгъæуа-гъæмккæ, ыпæрæ 2010 —2011-рæ илъэсхæм чыплæхæм фæдæу къæ-шæхъыжъырæр зæмыхъоккыгъæу къæнæжъыгъагъ. Ау 2012-рæ илъэ-сым ябюджетхæм чыплæхæм къæ-шæхъыжъыгъæ фæдæу къæлæккæ-хъагъæр нахъ маккæ хъуыгъæ. Арæ-уштыгъæу зыккæхъуыгъæр чыгу хæбзæлæхъæхъэр, цыфхæм яунæе мылгъуæ техъорæ хæбзæлæхъæхъэр, къаугъæохъæрæр, пенæхъэр, тазыр-хъэр затыхъæрæ палгъæхъэр ыккк хæбзæлæхъæхæм ешæныгъæ адызе-хъæгъæным ылгъæныкъæккæ нæмыкк шапхъæхъэр федеральнæ хæбзæ-гъæуцугъæм зæрæзæрихъоккыгъæ-хъэр ары. Ащ ыпкъ къыккæу чы-плæ бюджетхæм фæдæхъэр ипæ-лгъæм ехъулæу къæлæккæхъагъæ-хæп. Гушылæм пæе, 2011-рæ илъэ-сым телгъытыгъæ хæбзæлæхъæхъэр 2012-рæ илъэсым ия 4-рæ мæзиш, 2012-рæ илъэсым телгъытагъæхæм янахъыбæр 2013-рæ илъэсым иккыхъагъуæхæм адæжъ къæлæккæ-хъæнæу гъæпсыгъæ хъуыгъæ. Къæло-гъæн фæе муниципальнæ образо-ваниехæм ябюджетхæм хæбзæлæхъæ-нæшæнæ зимылæ нæмыкк фæдæхъ-ри къазæраккæлæхъæхъæрæри. Ахæм зыккæ ашчыш чыплæ зыгъæлоры-шлæжъыным икъулыкъуæхæм но-тариальнæ Иофыгъæу зырызхъæу агъæцæккæхъæрæ. Лгъыплгъæным къызæригъæлгъæуагъæмккæ, му-ниципальнæ образование 39-м шышæу 31-м а Иофшлæныр агъæ-цæккæ. Муниципальнæ псæуплæхæм къытлгъæгъæлгъæсыгъæ къæбархæм къызæрагъæлгъæгъæрæмккæ, ыпæрæ 2011-рæ илъэсым елгъытыгъæмæ, а Иофшлæнхæм къæлæккæлогъæ фе-

дæу 2012-рæ илъэсым ябюджет-хæм къæлæккæхъагъæр фæди 2,5-ккæ нахъыбæ хъуыгъæ.

— Чыплæ зыгъæлорышлæ-жъыным икъулыкъуæхъэр непæ къыныгъуабæмæ арихыллæхъæу къытшло-шлы. А æстæур къы-лотыккыгъуаешты. Сыда о анахъ къыныгъæ шъхæлæхъæу плытытæхъ-рæр ыккк ахъер дæ-гъæзыжъыгъæнхæмккæ Иæпылæгъу шъуафæхъун шъольæккæ?

— Чыплæ зыгъæлорышлæжъы-ным икъулыкъуæхæмккæ анахъ къыныгъæу шыт лгъæныкъæ зæ-фæшъхæфхæм Иоф ашчызышлæн зылгъæккышты специалистхъæу Иæпæ-лæсæныгъæ иккæ зыхæлæхъэр зæрæ-шчымылæхъэр. Ащ пæе Иофышлæхæм яегъæджæн тыналæ тетæгъæты. Пшъэрылъ гъæнæфагъæ зилæ ве-домствæ программæу «Адыгæ Республикæм муниципальнæ къу-лыкъуæм хæхъоныгъæхъэр шегъæ-шлæгъæныр» зыфилоу 2012 — 2013-рæ илъэсхæм ателъытагъæм игъæцæккæжъыным тегъæпсыккыгъæу 2012-рæ илъэсым муниципальнæ къулыкъуæшлы 149-рæ едгъæ-джагъ. Ахæм ашчышæу 21-м ха-дзырæ муниципальнæ Иæнатæхъэр зæрахъæх, 128-р муниципальнæ къулыкъуæшлæх. Къæралыгъæ ыккк муниципальнæ заказхæм Иоф адæ-шлæгъæным, чыплæ зыгъæлоры-шлæжъыным правовой лгъапсæу илæхæм, лъæпкъ ыккк дин зæфæ-шъхæфхæм язæфыштытылæхæм япхыгъæ къыныгъæхæм, къольхъæ тын-лыхыным ылгъæныкъæккæ къæралыгъæ политикæм, унæ-ком-мунальнæ хъызмæтæм илофшлæн ехыллæгъæ къыныгъæхæм афæгъæ-хъыгъæ шлæныгъæхъэр муницип-пальнæ къулыкъуæшлæхæм арагъæ-гъотыгъæх.

— Тхъауегъæпсæу, Рус-лæн, гушылæгушлæ укыызæрæтфæхъуыгъæмккæ.

СЭХЪУТÆ Нурбий.

Учетыр макIо

Илъэс къэс, щылэ мазэм и 1-м къышчыуагъуу гъэтхэпэм и 31-м нэс, кIалэу зыныбжы илъэс 17 ик'бугъэхэр дзэ къулык'бум иучет хагъууцох. Ахэм япсауныгъэ изытет комиссием еупл'экIу, дзэм къулык'бум шахыным зэрэфхызырхэр зэрагъашIэ, ащ епхыгъэ сэнэхъат ззэыгъэгъотым зышIоигъохэр еджэнху агъахIох.

АР-м и Лышхъэ иунаш'букIэ муниципальнэ образованийхэм ащызэхаш'гъэ комиссиехэм ищылэ мазэм и 9-м ащ фэдэ учетыр рагъэжыагъ. АР-м идзэ комиссариат къызэритыгъэмкIэ, мы илъэсым зыныбжы илъэс 17 ик'бугъэхэр пстэумкIи нэбгыр 2100-рэ пэшIорыгъэш'гъу атхыгъ. А пчъагъэр зыпк'э зэритыр, аужыр илъэсхэм зэрэхэмых'орэр къыхагъэш'ы. 2003-рэ илъэсым процент 40 фэдизкIэ нахыб'эу учетым

зэрэхагъэуцогъагъэр щыс'эу къахыгъ.

Арэу шытыми, пэшIорыгъэш'гъу атхыгъэхэм яхэгъуцон шапхъэхэм адишт'эу республикэм щыл'экIуат'эу къаIуагъ. Мы уах'тэм 1996-рэ илъэсым къэхъугъэх'эу, зыныбжыкIэ зытефэхэрэм япроцент 85-р учетым хагъууцогъах. Адыгък'балэ, Тэхутэмьк'ое ыкIи Теуцожь районхэм а IофшIэныр ащаухыгъ, къэнэгъэ районхэми планым дишт'эу ар л'агъэкIуат'э. Адыгеим ик'балэ ш'хъалэ анахыб'эу зэрэщыпс'эурэм ыпк'э къыкIыкIэ, комиссиер нахыб'эри пылын'эу мэх'у.

Ащ фэд'эу дзэм иучет их'эуцон зэрэл'ыкIуат'эрэр гъэсэныгъэм иучреждениехэм япаш'эхэм яшIушIагъэ зэрэхэлыр комиссариатым къышчы-хагъэш'ыгъ, ау ежъ кIалэхэри непэ нах'э чан'эу къекIуалIэ зэрэхъугъэми къыкIагъэт-хыгъ. Тхыл'э зыфагъэхы-

гъэхэм ащыш'эу нэбгыри 10-р ары нылэп къемыкIоллагъэр, ахэм ащыш'эу зы нэбгырэр ары уш'хъагъу гъэнэфагъэ зимыл'эу къахэкIыгъэр.

КIалэхэм япсауныгъэ изытеткIэ комиссиехэм агъэунэ-фыгъэр къызэфхысыжы-зэ, дзэм къулык'бум щыхы-ным ипсауныгъэкIэ фэхъа-зырхэр проценти 4-кIэ нах'э макIэ зэрэхъугъэр къаIуагъ. Мыгъэ аушI'экIуагъэхэм япроцентитIум къулык'бум ахы-нам амыл'экIын'эу агъэунэ-фыгъ, нэбгыри 150-мэ джыри ме-дицинэ упл'экIунхэр зэрамы-ухыгъэхэр къыдал'ыт'эзэ, а пчъагъэм хэх'он зэрил'экIы-щтыр къаIуагъ.

Медицинэ упл'экIунхэр зыкIухэрэм ар зауыхэкIэ, дзэ комиссариатым иотдел'эу зэпхыгъэхэм якIолIэнхэш'э загъэунэфын фаеу зэрэщы-тыр комиссариатым агу къэ-гъэкIыжы, нэмыкIэу дзэм къулык'бум щыхыным зы-ныбжы нэсыгъэу учетым хэ-мыуцауагъэхэри къекIолIэн-х'эу къаджэ.

КIЫМЭФЭ ГУБГЪОР

Бжыхъасэхэм адэлажъэх

КIымэфэ лъэхъаным мэфэ ошIоу къыхэкIыхэрэр къызыфа-гъэфедэхэзэ, республикэм ичIыгул'эжъхэм бжыхъасэхэм ящыкIэгъэ IофшIэнхэр зэшIуахы. ПстэумкIи бжыхъэсэ гек-тар мин 98-рэ фэдиз хъазыр республикэм къыцагъэкIыгъ. Ащ щыш'эу апэрэ уцугъом бжыхъэсэ гектар мин 44-рэ фэ-дизмэ цыгъо-ш'хъаеу зэрар ахэм языыхэрэр ахэгъэкIоды-кIыгъэнхэм фэгъэхыгъэ щэнаутхэр ахаутхагъэх.

Мы IофшIэныр районхэм ащыш-х'эу анахыб'эу зыцагъэцкIагъэхэр: Джаджэр — гектар мин 13-м ех'у, Кошхъаблэр — гектар мин 12,5-рэ, Шэуджэныр — гектар мин 6,8-рэ, Красногвардейскэр — гектар мин 4, Теуцожьыр — гектар мин 3,8-рэ. ЯтIонэрэу мы IофшIэныр бжыхъэсэ гектар мин 6-м фэдиз хъазырым щызэшIуахыгъ.

ЧIыгул'эжъхэр мы лъэхъаным ана-х'эу зыпыл'тхэм ащыш' бжыхъасэхэм гъатхэм зэряшIушIэщтхэ минеральнэ чIыгъэшIухэр игъом къызIэкIэгъэхъ-гъэнхэр. ЗэрэрахъухагъэмкIэ, мине-ральнэ чIыгъэшIу тонн мин 25-м къышчымыкIэу бжыхъасэхэм яшIу-шIэнхэм фэшI ящыкIагъ. Ащ щыш'эу

непэ ех'улIэу тонн мин 15,7-рэ къыз-IэкIагъэхыагъ. Анах'э чIыгъэшIуб'э зэ-зыгъэгъотыгъэ районхэр: Джаджэр — тонн мин 5,8-рэ, Шэуджэныр — тонн мин 2,6-рэ, Кошхъаблэр — тонн мин 2,5-рэ, Красногвардейскэр — тонн мин 2-м фэдиз хъазыр, Теуцо-жъыр — тонн 1,9-м фэдиз, Мые-къуапэр — тонн мин 1,2-рэ.

Къэрсэбанэм ик'балэтыни респу-бликэм мид'эу щызэшIуахыгъ. Непэ ех'улIэу ащ фэдэ жъуагъэу губгъом ил'хэм япчъагъэ гектар мин 98-м къехъугъ. Анахыб'эу къэрсэбанэр къызшIалэтыгъэхэм ащыш'ых Джеджэ, Красногвардейскэ, Кошхъэблэ ыкIи Шэуджэныр районхэр.

ЛIЭХЪУСЭЖЪХъаджэртбый.

• КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр •

ДЕПУТАТЫМ ИОФШIЭГЪУ ЗЭФЭХЪЫСЫЖЪ

Иофыгъуабэмэ кIэщакIо сафэхъугъ

КъызэтынэкIыгъэ 2012-рэ илъэсыр Урысые Федерацием и Къэралыгъо Думэ ия 6-рэ зэIу-гъэкIэгъу иапэрэ илъэсыгъ ыкIи ащ иIофшIэн хэгъэгур политиче-ск'эу гъэкIэжыгъэным тегъэ-псыхъагъэу щытыгъ. Обществэм критикэм зыщиуш'бомб'гъугъ, хабзэр лъэныкъуабэкIэ зыцагъэ-мысэрэ, парламентым Iэябэ зы-щыраIолIэрэ лъэхъаныгъ. Арэу щытыгъэми, Парламентым изы-чэзыу зэIугъэкIэгъу IэпIэсэны-гъэшIу хэл'эу ыкIи хэшIыкIэу шIуагъэ къыригъэт'эзэ иIофшIэн зэхичэн ыл'экIыгъ. 2011-рэ илъэсым итыгъэгъазэ щыл'эгъэ хэдзынхэм ауж партиеу «Единэ Россием» ипаш'эхэм, политолог-хэм, нэмыкI общественнэ Иофы-шIэхэм къызэраIохыгъэм фэ-дэу, Къэралыгъо Думэр обшес-твэм ишIоигъоныгъэхэм нах'э афызэлухыгъэу, нах'э ин'эу ыналэ атыридз'эу х'уэгъэ.

Хэбзэхъухъан ИофшIэным игугъу пшIын х'умэ, илъэсым къыкIоцI Къэралыгъо Думэм законопроект 1208-рэ къырахы-лаIагъ. Ахэм ащыш'х'эу 337-р аштагъ. Сэ сш'эхъэкIэ законо-проект 52-мэ кIэщакIо сафэ-хъугъ. Ахэм ащыш'ыбэ Къэра-лыгъо Думэми ФедерациемкIэ Советыми игъоу ал'эгъугъ, Уры-сые Федерацием и Президент акIэтхагъ. Предложенияхэм яна-хыбэм л'апсэ афэхъугъэх хэдза-кIохэм ыкIи общественнэ орга-низациехэм адысиIэгъэ зэлукIэ-гъухэм къащалэтыгъэ Иофыгъо-хэр. ГушIыIэм пае, Адыгеим ипрофсоюзхэм я Федерацие ил'ыкIохэм «Урысые Федераци-ем игъэсэныгъэ ехылаIагъ» зы-

фиIорэ хэбзэгъэуцугъэм зэхъо-кIыныгъэ заулэ фэшIыгъэным ехылаIэгъэ законопроект Къэра-лыгъо Думэм хатл'хъэ ашIои-гъоу зыкытфагъэзэгъагъ. Ар зы-фэгъэхыыгъагъэр еджакIохэмрэ ахэр езыгъаджэхэрэмрэ соци-альн'эу къызэрэхъумагъэхэм ыкIи гъэсэныгъэр зэрэзэхъа-гъэм идэгъугъэ хэхъоныгъэхэр ягъэшIыгъэныр ары.

Сэ кIэщакIо сыфэх'уи, 2012-рэ илъэсым «Урысые Федерацием и субъектхэм псауныгъэр къэ-ухъумэгъэным игъэкIэжынкIэ чIыпIэ программэхэр зэрацагъэ-цэкIэжыхэрэм ехылаIагъ» зы-фиIорэ темэмкIэ Къэралыгъо Думэм псауныгъэр къэухъумэ-гъэнымкIэ и Комитет Урысые Федерацием и субъект 31-м ял'ы-кIохэр зыхэлэжыгъэхэ парла-мент едэлунхэр зэхич'эгъагъэх. Ащ иIофшIэн хэлэжыагъэх Адыгеим псауныгъэр къэухъумэ-гъэнымкIэ иминистр'эу Мэрэты-к'ое Рустемрэ шIокI зимылэ ме-дицинэ страхованиемкIэ респу-бликэм и ЧIыпIэ фонд ипаш'эу Хъагъэудж Марыетрэ. Псауны-гъэр къэухъумэгъэным ыл'эны-к'ое гъэкIэжыгъэнымкIэ феде-ральнэ программэм ибюджет зэхэт зэкIэмкIи сомэ миллиард 600 мэх'у. Мыл'кур алэ къыра-гъэхъаным зыфежыагъэхэм къы-щыублагъэу Iах'э зэхэл'хъэ шIы-кIэм тегъэпсыкIыгъэу Адыгеим сомэ миллион 800 къыфатIуп-щыгъ. А мыл'кумкIэ Адыгеим имедучреждениехэм апае обру-дованиякIэр къащэфыгъ, псэуа-л'эхэр агъэкIэжыгъэх.

Адыгеим ишIоигъоныгъэхэр федеральнэ Гупчэм щыпхыры-

гъэкIыгъэнхэм сиш'ыпк'эу Иоф дэсшIагъ. ИкIыгъэ илъэсым иIо-ныгъо мазэ Адыгеим и Лыш-хъэх'эу ТхъакIуш'ынэ Асл'анрэ сэр'ыр Урысыем ивице-премье-р'эу Ольга Голодец зэлукIэгъу дытиагъ. Республикэм исоци-альнэ-экономикэ хэхъоныгъэхэм ятегуш'ылэн джащ фэд'эу хэлэ-жыагъэх Адыгеим и Премьер-ми-нистр'эу КъумпIыл Муратрэ пса-уныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ министр'эу Мэрэтык'ое Рустемрэ. ЗэлукIэгъум тышызэгъыгъ кIэ-лэцIыкIу IыгылIи 10 зэрагъэ-псышт бюджет чIыфэ респу-бликэм федеральнэ бюджетым къы-ритын'эу. Джащ фэд'эу псауны-гъэм ик'эухъумэн гъэкIэжы-гъэным фэшI джыри мыл'к'у хэгъэхъожь Адыгеим къыраты-н'эу а зэлукIэгъум тыкышагъэ-гъугъагъ. АщкIэ зишIуагъэ къэ-кIуагъэр ыпкIэ республикэм къыфатIупщыгъэгъэ сомэ мил-лион 856-р ипIал'эм ех'улIэу ыкIи шIуагъэ къыт'эу алэ къызэ-ррагъэхъагъэр ары.

Урысыем и Общественнэ па-латэ жоныгъуакIэм илэгъэ зэхэ-сыгъом сыхэлэжыагъ. Сирием къышчыхъугъэ тхъамыкIагъом хэ-фэгъэ тил'эпк'эгъухэм IэпыIэ-гъу афэхъугъэным ыкIи фаехэр къэш'эжыгъэнхэм ащ шытегу-щылаIагъэх. Ащ фэдэ къэралыгъо ыкIи общественнэ л'эганIэм а къыныгъом зэрэщытегуш'ыIа-гъэхэм тил'эпк'эгъухэм IэпыIэ-гъу зэрафэхъуш'тхэм цыхъэ фы-уегъэшIы.

БлэкIыгъэ илъэсым Москва егъэблэгъэгъуи 2 щызэхэсцагъ.

Зыр Къэралыгъо Думэм, ятIо-нэрэр — партиеу «Единэ Росси-ем» и Тхъаматэ и Гупчэ обще-ственнэ егъэблэгъапIэ. УпчIэ зэ-фэш'хъафхэр яIэх'эу зыкысфа-гъэзэгъагъ Москва, Свердлов-скэ хэк'ум, Адыгэ Республикэм ащыпс'эухэрэм. ЗэлукIэгъухэм къагъэлэгъуагъ хэдзакIохэр зы-гъэгумэкIырэ къыныгъохэр ты-дэкIи щызэфэдэх пIоми х'ун'эу зэрэщытыр: лэжыапIэ зэрямылэм, унэ Иофхэм, хыкум унаш'охэр гъэцэкIэжыгъэнхэм, нэмыкIы-бэхэм цIыфхэр агъэгумэкIых.

Адыгеим хэдзакIохэр гъоогъу 13-рэ щезгъэблэгъагъэх. Район пэпч'э ыкIи Адыгък'балэ зэрызэ сачылаIагъ, тфэгъоогъо партиеу «Единэ Россием» и Тхъаматэ иегъэблэгъапIэу Мыекъуапэ дэ-тым хэдзакIохэм сачыIуагъ. ЗэлукIэгъухэм къызэрагъэл'эгъуагъэмкIэ, цIыфхэр лъэш'эу егъэгумэкIых ыпкIэ хэмыл'эу Iэзэгъу уцхэр ятыгъэнхэр зэрэ-зэхэщ'эгъэ шIыкIэм. Джащ фэ-д'эу пенсие ыкIи социальнэ фи-тыныгъэх'эу цIыфхэм яIэхэр аукъох'эу, зычIэсыхэрэ унэхэр гъэцэкIэжыгъэнхэмкIэ, газыр рягъэщ'эгъэнымкIэ IэпыIэгъу афэмыхъух'эу къыхэкIы. Тхъау-сыхэмэ янахыб'эр унэ Иофхэм япхыгъ.

Адыгък'балэ щыпс'эурэ купми джащ фэдэ тхъаусых'э ил'эу зы-кысфигъэзэгъ. Краснодар псы-IыгылIэр агъэпсы зэх'ум агъэ-кошыгъэхэм зычIэсыш'тхэ унэ-хэр нэбгырэ тел'ытыр квадрат-нэ метриб'гъум нэс'эу аратын фэягъэ. Ау аратыгъэр ащ нах'э

макI. Джы къызнэсыгъэм а къы-ныгъом ыгъэтхъаусыхэрэр ма-кIэп. Ащ фэшI ш'больш'эр хэхъо-ныгъэхэмкIэ Министерствэмрэ кошын ИофхэмкIэ Федеральнэ къулык'бумрэ мы лъэхъаным Иоф адэтэшIэ а Иофым зэшIохыкIэу ил'эщтыр къэгъотыгъэным фэшI.

Чылагъоу Штурбинэм щыпс'э-ухэрэм псырыкIуапIэу жбы х'у-гъэр зэблэхъугъэнымкIэ IэпыIэ-гъу сафэх'эу ашIоигъоу зыкыс-фагъэзэгъ. Садлэжъ товарищес-тв'эу «Лесная сказка» зыфиIоу Мыекъуапэ щызэхэсцагъэм итхъа-мат'эу Татьяна Огурцовар элек-тричествэм ехылаIэгъэ къыны-гъохэр зэшIохыгъэнхэмкIэ Iэпы-Iэгъу сыфэх'эу шIоигъоу къэл'э-Iуагъ. Садлэжъ товариществ'эу «Буровик» зыфиIорэм хэтхэми а тхъаусыхэр яI.

Унэ-коммунальнэ хызмэтым епхыгъэ къыныгъохэр зыгъо дэ-д'эу щыт Иофх'эу къэнэжых. Гу-ш'ылэм пае, фэтэрыб'эу зэхэт унэ-х'эу поселк'эу Подгорнэм дэтхэм ащыш' щыпс'эухэрэр егъэгумэ-кIых яунаш'хъэ зэблэхъугъэн зэрэфаем. АщкIэ IэпыIэгъу са-фэх'эу ашIоигъоу къэл'эIуагъэх. А зэпстэум язэшIохын сыпыл'э.

Къэлогъэн фае хэдзакIохэм адысиIэ зэпхыныгъэхэр гъэпытэ-гъэнхэмкIэ Интернетым щысиIэ сайт'эу natkho.ru. хэшIыкIэу ишIуагъэ къызэрэкр'орэр. СиIоф-шIэн зэрэзэхэсцагъэм ехылаIэгъэ къэбар пстэури ащ иж'угъотэшт. Джащ фэд'эу мыщ итых Моск-варэ Адыгеимрэ ащысиIэ егъэ-блэгъапIэхэм ятелефон номерхэр ыкIи электроннэ почт'эу сиIэр. ИкIэухым джыри зэ къэсIожыы шIоигъу къызэтынэкIыгъэ илъэ-сыр хъугъэ-шIэгъабэ зыхэтыгъэ ИофшIэныгъошхоу зэрэщыты-гъэр ыкIи Адыгэ Республикэм ипаш'эхэр, партиеу «Единэ Рос-сием» ифракцие хэтхэр, Урысые Народнэ Фронтыр, партиеу «Еди-нэ Россием» ичIыпIэ къутамэ сиIэпыIэгъух'эу бэкIае къызэрэз-дэхъугъэр, цIыфхэм сишIуагъэ язгъэкIын зэрэсл'экIыгъэр. Си-гуап'эу хэсэгъэунэфыкIы депу-тат пш'эрыл'хэр зэрэзгъэцэкIэ-рэ шIыкIэхэр хэдзакIохэм рен'эу зэрал'агъэлэсырэм фэшI респу-бликэм ик'эбарл'ыгъэлэс амал-хэм лъэш'эу сазэрэфэразэр.

НЭТХЪО Разыет.

Къэралыгъо Думэм иде-путат.

Ялофшлэн зэхъоклыныгъэхэр фэхъугъэх

Мы илээсэу кыхъагъэм медицинэ страхованиемкIэ Фон-
дым илофшлэн зэхъоклыныгъэхэр фэхъугъэх. Ахэр зыфэдэ-
хэм, цыфэу Адыгеим щыпсэхэрэм зэрэзэхашлэштхэм,
шлуагъэу ахэлъым къатедгъэгушылэмэ тшлоигъоу джыр-
благъэ зылудгъэклагъ
шлокI зимылэ медицинэ
страхованиемкIэ Адыгэ
Республикэм ичлплэ
фонд ипашцэу
Хъагъэудж Марыет.

тиупщыштхэм зэращы-
щыр къэплуагъ. Ахэм
ялофшлэн сыда зэхъоклы-
ныгъэу фэхъуштыр?

— «Iэпылэгъу псынклэм»
цIыфхэм яфэлэ-фашлэхэр зэ-
ригъэцаклэщтыгъэхэм зыпар
кышчыкIэштэп, ау... Джы ащ
укъеджагъэмэ, медицинэ стра-
хование зэрэпшыгъэр къэ-
зыушыхъатыгъэ тхылъыр (по-
лисыр) къэпштэн фаеу хъугъэ.
Ащ кыкIырэн цыфым поли-
сыр ымыгъотыжырэмэ е
кычIинагъэмэ, Iэпылэгъу ра-

— Медицинэ эпхыгъэ уч-
реждениеу республикэм итхэр
муниципальнэ образованиехэм
япхыгъэхэу, ахыцэу зэрэпсэхэр
рэр бюджетым кыхъагъэу
къафакIоштыгъ, — къеIуатэ
аш. — Джы мы илээсыр кы-
зыхъагъэм кышчыблагъэу
район ыкIи къэлэ сымэджэщ-
хэри, фельдшер-мамыку пункт-
хэри, Iэпылэгъу псынклэри къэ-
ралыгъо учреждение хъужы-
гъэх, шлокI зимылэ медицинэ
ухъуменым исистемэ хагъэхъа-
гъэхэу, ахыцэу ахэм апэлухъа-
штыр фондым афитIупщышт.
Ахыцэ зегъэклоным ылъэны-
къокIэ пшъэрылъэу тилэхэм
къахъагъагъ. Ащ фэдэу, меди-
цинэ эпхыгъэ учреждение-
хэм ахыцэр зэрафэтIупщы-
щтым имызакъоу, япшъэрылъ-
хэр зэрагъэцаклэхэрэмэ, цыф-
хэм яфэлэ-фашлэхэм зэрапыл-
хэмэ талъыплъэшт.

— Ар цыфхэм сыдэу-
щтэу зэхашлэшта, сыда
шлуагъэу хэлъыштыр?

— НахъыпэкIэ, гушыIэм
пае, фельдшер-мамыку пунк-

тым Iоф ашызы-
шлэхэрэр пштэхэ-
мэ, лэжъэпкIэ гъэ-
нэфагъэ яIэу, сыд
хъугъэмэ ар кы-
зэраратыштым
яыхыгъэ телъэу щы-
тыгъ. Непэ нэмыкI
шъыпкъ екIолла-
кIэу фытиIэштыр,
Iофэу ашлагъэм,
сымаджэу Iэпы-
лэгъу зэрэтыгъэм
елъытыгъ къалэ-
жыштыри. Фельд-
шер-мамыку пунктхэм яIоф-
шлэн уасэ зэрэфшылгъэн фэе
шапхъэхэр псауныгъэм икIэ-
ухъумэнкIэ Министерствэм
кыгъэнэфагъэхэщ, ахэм та-
кыпкырыкIыгъэ лэжъапкIэм
«кIэзгъэгушлэхэр Iахъ» зыфа-
Iоу кыхъагъэ фаеу щытыр
нахыбэ е нахъ макIэ тшIышт.
Ащ фэшI ежъ медицинэ Iофы-
шлэмэ ипшъэрылъхэм ягъэцэ-
клэн нахъ лъэшэу ыналэ аты-
ригъэтышт.

— «Iэпылэгъу псынклэри»
фондым ахыцэ зыфи-

мытынэу. ЕтIани, полисыр
къэпштэн фаеу зэрэхъугъэм
джыри шыгъуазэр зэрэмаклэри
къэшIэгъуаеп. Арышъ, мы
илээсым «Iэпылэгъу псын-
клэм» укъеджагъэмэ, тхылъыр
къемытыгъэмэ, уищыклагъэр
кыуишIыллэшт. КъэкIошт
2014-рз илээсым ар шлокI зи-
мылэ Iоф хъушт. Сыда пIомэ...
Непэ «Iэпылэгъу псынклэм» Iоф
зышылIэрэ чIыплэм страхо-
вание зилэу щыпсэхэр нэбгы-
р пчъагъэм телъытагъ ахы-
цэу фэтIупщырэр. ГушыIэм
пае, Мыекъуапэ нэбгырэ ми-
ни 170-м ехъу дэс. Ащ телъы-
тагъэу блэкIыгъэ илээсым со-
мэ миллиони 145-м ехъу бюд-
жетым кыхъагъэу фэкIуагъ,
мыгъэ а пчъагъэр сомэ мил-
лиони 175-м нэсышт. ЗэкIэ къа-
лэм дэсыр илээсым зэ «Iэпы-
лэгъу псынклэм» къемыджэрэ
нахъ мышIэмэ, а пчъагъэм те-
лъытагъэу ахыцэр фэкIо. Къи-
хъащт илээсым нэбгырэ пчъа-
гъэу зифэлэ-фашлэ ыгъэцэкла-
гъэм елъытыгъ фэтIупщы-
штыр. Ар полисхэр ары къэ-
зыгъэнэфэштхэр. Арышъ, ме-
динэ Iэпылэгъу псынклэр
зыщыклагъэ хъурэ пстэуми ар
яIэн фае. Ар лъэшэу кыхъэз-

гъэщымэ сшIоигъу. Респуб-
ликэм щыпсэхэр нэбгырэ мин
440-м щыцэу мин 400-р ары
страхование зышылгъэр.

— Марыет, мы илээсым
цыфым ипсауныгъэ
зэрэзэтыригъэуцожы-
щтым пэлухъащт ахыцэу
республикэм кытIуп-
щырэмэ хэхъагъ...

— Ары, медицинэ Iэпылэгъу
етыгъэным пэлухъащтыр, зы
нэбгырэм телъытагъэу, мы
илээсым сомэ 7718-рз хъугъэ.
Страхование зилэ пстэури ме-
динэ учреждениехэм зэра-
мыуаллэхэрэм кыхъагъэ, а
ахыцэр зипсауныгъэ зэтэзы-
гъэуцохэрэм ателъытагъэ мэ-
хъушъ, зы нэбгырэм ипсауны-
гъэ изэтэгъэуцожынын пэлуд-
гъэхъащтыми хэхъо. Аужырэ
илээс 20-ми апэрэу ащ фэдэ
амал тилэ хъугъэшъ, ар лъэшэу
тигуапэ. Ащ ишлуагъэкIэ тиуч-
реждениехэр сымаджэм зэ-
реллэштхэмкIэ, анахъэу Iээ-
гъу уцхэмкIэ, зэтэгъэпсыхъа-
гъэ хъунхэм, нахышлу зэрэ-
хъугъэр цыфхэм зэхашлэным
тащэгугъы.

— Марыет, уахытэ кы-
хъэбгъэки тиупчIэхэм
джэуапхэр кызэрэпты-
жыгъэхэм пае «тхъау-
егъэпсэу» отэлэ.

Дэгушылагъэр
ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтым итыр: шлокI зи-
мылэ медицинэ страховани-
емкIэ Адыгэ Республикэм
ичлплэ фонд ипашцэу Хъа-
гъэудж Марыет.

Зэхэзэгъагъэх

Егъэзыгъэ IофкIэ Сирием
кыкIыжыи, Адыгеим ит къуа-
джэу Мамхыгъэ псэупIэкIэ
къэзыгъэзэжыгъэхэм ашыщых
Цэй зэхъагъэгуэхэу Сахы-
дэрэ Нэджахэрэ яунагъо. Ти-
лэпкъэгъухэм Адыгеим щылэ-
кIэ-псэукIэу шагъотыгъэр зы-
фэдэр зэдгъэлъэгъу тшлоигъоу
бэмышIэу ахэм адэжъ тышы-
лагъ. Цэйхэм гушлуагъо яIэу
тахъханэу хъугъэ, тызыщы-
кIогъэ мэфэ дэдэм Сахыдэ
янэшыхъоу ГъукIэлI Сумая
илъфыгъыи игъусэхэу Сири-
ем кыкIыжыи, илахыI гу-
псэхэм адэжъ къеблэгъэжы-
гъэхэу тащылукIагъ. Цэйхэм
агушлуагъо адигошынэу къэ-
кIогъагъ ягъунэгъоу псэурэ
Хъагъундэкъо Шамсэти.

Сахыдэ кызэрэпфIотэ-
гэмкIэ, Сирием ит къуаджэу
Бирхъаджэм щыпсэхуштыгъэх.
Ащ нэбгырэ минрэ ныкIорэм
кIахъэу адыгэхэр дэсыгъэх.
Ишъхъэгъуси ежыри ясэнэ-
хъаткIэ псэолъэшых, ежъхэм
унэе Iоф яIэу, унэхэр ашIы-
штыгъэх.

— Тичылэ къагъэуагъ, щы-
Iэжъэп, адыгэу дэсыгъэхэри
зэкIэ Истамбул, Тыркуем,
псэупIэкIэ кIуагъэх. — еIо Са-
хыдэ. — Адыгеим кызыд-
гъэзэжыгъэр мэзих хъугъэ,
Мамхыгъэ мэзищ хъугъэу ты-
щэпсэу. Унэу тызэрысыр Къэ-
быхъаблэ щыцэу ЛамыкIэ
Эдик иягъ. Джыри Мыекъуа-
пэ тыщыпсэуэ, Эдик иунэу
Мамхыгъэ дэтым Сирием кы-
кIыжыгъэ унагъо горэ Чи-
гъэтысхъэ зэрэшIоигъомкIэ

макIэ кытагъэIуагъагъ. Нэ-
ужым тыкIакуи, къуаджэр
псэупIэкIэ тыгу рихыгъ ыкIи
осэ макIэкIэ унэр зыем кыти-
щагъ. АщкIэ Эдик лъэшэу ты-
фэраз. ТызыгъэгумэкIырэр Iоф-
шлэпIэ зэрэтимылэр ары. Iоф-
шлэныр къэдгъотымэ мыдыкIэ
тыкIэнэн гухэлъ тил, чылэри
ащ щыпсэхэр цыфхэри тыгу
рехых. Мары тынэшыхъуми
тадэжъкIэ зыкыгъэзэжы-
гъэшъ, тшлэшъушт горэм ты-
зэдегупшысэшт. Чыгуи тил,
гъатхэр къэсымэ ащи тыдэлэ-
жъэшт. Сигъхъэгъусэрэ сэры-
рэ тызыпылэ Iофым бээр умы-
шIэу ухъыаныр кIын. Арышъ,
цыкIу-цыкIуэ бээр зэдгъэ-
шлэшт, мурад горэхэри зыфэт-
шыжыштых.

Сахыдэ адыгабзэкIэ дэгъоу
зэрэгущыIэрэр умыгъэшлэгъон
плэкIырэн. Ащ кызэрIуа-
гэмкIэ, янэжърэ ятэжърэ ара-
пыбээр ашIэщтыгъэп, арыти
адыгэбзэ къабзэкIэ унагъом
исхэм адэгущыIэщтыгъэх. Ащ
кыхъэкIэуи бээр дэгъоу ашлагъ.
Арэу щытми, якIалэхэм ар
зэрамышIэрэм егъэгумэкIых.
Ахэм яныбджэгъухэр арабых,
еджапIэмэ ары щызэрагъэ-
шлагъэри. Джы къуаджэм кIэ-
лэегъэджэ хэхыгъэ щыряIэу
адыгабээр, урысыбээр зэра-
гъашлэх.

— Чылэм псэупIэкIэ ты-
кызэкIом апэдэдэ зышлуагъэ
кытэзгъэкIыгъэхэу ЛамыкIэ
Эдикрэ Хъагъундэкъо Шамсэт
иунагъорэ лъэшэу тафэраз, —
еIо Сахыдэ. — Шамсэт икIа-
лэу Хъагъундэкъо Азмэти, ащ

ышыпхъуи лъэшэу
кыдделлагъэх, зыпар
кызытырагъэнагъэп.
Мафэ къэс тадэжъ
къэкIох, гъомылап-
хъэмэ, нэмыкIхэм
ташагъакIэрэн.

Цэйхэм яунагъо
Тхэм шлошъхуныгъэ
фырил. Сахыдэ кы-
зэриорэмкIэ, Сирием
еджапIэхэм зэрачIа-
хъэхэу диным фы-
рагъаджэх. Ежъ яти
шлэныгъэлэжъ, фило-
соф, диным феджа-
гъэу щытыгъэти, ащ кIыры-
пIыгъэ бэ кызыдиштагъэу хъу-
гъэр. Цыфым диным тхъа-
шлошъхуныгъэ фырилэ зыхъу-
кIэ нахъ илоф зэрэкIэкIыштыр
зэхишлагъэу ащ илгъагъо тетэу
рэкIо, нэмази ешIы.

— Сыд фэдэ хэгъэгъуи цы-
фыр ары нахъ дахэ зышIырэри,
нахъ Iае зышIырэри. Нахъ хэ-
гъэгъу дахэм укIоу цыфхэр мы-
дэгъухэ зыхъукIэ, пкIэ иIэп.
Мыекъуапэ тIэкIурэ тыдэсыгъ,
зэкIэ тыгу рихыгъ, ау адыгэу
дэсыр макIэ. Тучанхэм тазы-
чIахъэкIэ урысыбзэкIэ тадэгъу-
щылэн тлэкIыштыгъэп, ар
кIын кыттыхъуштыгъэ. Чы-
лэм дэхэр зэкIэ адыгэх, нахъ
гупсэф бэкIэ. Тэри адыкIэ чы-
лэр ары тызыщыпсэугъэр.
Арышъ, къуаджэр тикIас, ащ
щылэкIэ-псэукIэу дэлъыми
дэгъоу тыщыгъуаз, — кы-
луагъ Сахыдэ.

— Хэгъэгъу дах тыкыздэ-
кIожыгъэр. Апэ ащ фэдэ гу-
хэлъ тилагъэп мыдыкIэ зы-

къэдгъэзэнэу, арэу щытми
Сахыдэ тышIокIыгъэп, —
мэщхы янэшыхъокIэ яIахъэ
афехъы. Ежъхэмэ гукIэгъу-
ихо ахэлъ. Сахыдэ янэ иIэ-
жъэп, янэшыхъу дэд мыды-
кIэ кыцэжъыгъэр. Ащ игу-
шлуагъэ зымыуасэ цыIэп, тэ-
ри лъэшэу тигъэгъушлуагъ.
Шэуджэн район админист-
рацием ипашцэ тыфэраз, къа-
лэплэ. IофшлэпIэ къафи-
гъотынэуи кыгъэгъуагъэх.
Ятэжъ пIашъэхэр кIынкIэ
яхэгъэгъу икIыжынынэу хъугъа-
гъэх, джы ежъхэм кIын Iоф-
кIэ къагъэзэжыгъэ. Гъунэгъу
дэгъух, гупсэфых. ЯкIэлэцIы-
кIухэри егъашIэм кытхэ-
тыгъэхэм фэдэу псынклэу
кытэсагъэх. Джыри Сири-
ем кIынэгъэ тилэпкъэгъу-
хэри псаоу кытхъагъэнын-
хэу тафэлъало.

Хъагъундэкъо Шамсэт:

— Мэзищ фэдиз хъугъэ
Цэйхэм яунагъо тичылэ псэ-
упIэкIэ кызыкIоужыгъэр.
Лъэшэу тыгушлуагъ. Уна-
гъомкIи, нэбгырэ пчъагъэм-
кIи чылэм кызыпыхъокIэ
дэгъу. Унэ нэкIым къэкIо-
жыгъагъэх, арыти шхъадж
фызэшIокIыштымкIэ та-
дэлэнылагъ, джыри тиамал
кызырэхъэу афэтэшIэ. Мы-
хэм ашхын ямыIэу сэ егъа-
шIу сытIысэу сышхэштэн.

СикIали, сипшъагъы къадэ-
Iэпылэх. Нысэри джащ фэдэ
къабз, зытцэрэхъэкIэ яIахъэ
афехъы. Ежъхэмэ гукIэгъу-
ихо ахэлъ. Сахыдэ янэ иIэ-
жъэп, янэшыхъу дэд мыды-
кIэ кыцэжъыгъэр. Ащ игу-
шлуагъэ зымыуасэ цыIэп, тэ-
ри лъэшэу тигъэгъушлуагъ.
Шэуджэн район админист-
рацием ипашцэ тыфэраз, къа-
лэплэ. IофшлэпIэ къафи-
гъотынэуи кыгъэгъуагъэх.
Ятэжъ пIашъэхэр кIынкIэ
яхэгъэгъу икIыжынынэу хъугъа-
гъэх, джы ежъхэм кIын Iоф-
кIэ къагъэзэжыгъэ. Гъунэгъу
дэгъух, гупсэфых. ЯкIэлэцIы-
кIухэри егъашIэм кытхэ-
тыгъэхэм фэдэу псынклэу
кытэсагъэх. Джыри Сири-
ем кIынэгъэ тилэпкъэгъу-
хэри псаоу кытхъагъэнын-
хэу тафэлъало.

КИАРЭ Фатим.

Сурэтым Iэшынэ Аслъан
тырихыгъ.

Зэкъошныгъэр нахъ агъэпытэшт

Адыгэ Республикэмкӕ Адыгӕкӕлӕрӕ Теуцожь районымрӕ ыкӕи Краснодар краимкӕи Карасункӕ коимрӕ зӕпӕлгӕгъӕ шъыпкӕхъ — псыхъоу Пшызӕ закъу азыфагур. Ижыкӕи кыщегъӕжъагъу ахӕм ащыпсӕухӕрӕр зӕгъунӕгъушӕхъ, адыгӕхӕмрӕ урысхӕмрӕ зӕхӕхъхъ, зӕргӕблагъхъ, унагъохӕмкӕи зӕлӕкӕхъ, ягушӕагъо зӕдагъыцъ, якъин зӕдӕлӕгъыцъ кы-рӕкӕхъ. Зӕ лъӕхъанми зӕкъоты-хъ, зӕдӕлӕжъхъ нӕмыц те-хӕкӕхъ зӕхъкъутӕгъӕнхъ, Текло-ныгъӕм икъыдӕхън къӕгъӕлгъ-гъӕным зӕдыфӕбнагъӕхъ. Гъӕб-лӕшӕм игъом алъӕкыштыкӕи зӕдӕлӕжъхъ, гъомылӕпхъӕ тӕ-кӕоу агъотырӕр зӕдагъыцъ хъ-зӕрӕшъжыгъӕхъ.

Непӕ кызнӕсыгъӕми джары зӕрӕщытыр. Тиныбжыкӕи хӕм янахыбжӕм яшӕныгъӕ зыщы-хагъахъорӕр Краснодар дӕт кол-леджхӕмрӕ апшӕрӕ еджапӕ-хӕмрӕ. Адыгӕкӕлӕ имызакъоу, Теуцожь районым икъуаджӕхъ, къуырхӕм пчӕдыжъ къӕс адӕ-кыхъхъ нӕбгырипшӕ егъӕшыгъӕн-хъм ыпшӕкӕи зигугъу къӕтшы-гъӕ псӕупшыцъм ядминистра-цихӕм япашӕхъ зӕрӕдӕлӕжъхъ-рӕр ары. Ащ ишыхъат бӕмышӕу зӕгъунӕгъу хъм зӕкъошныгъӕ-блӕгъыгъӕу азыфагу илыр нахъ гъӕпыгъӕным фӕгъӕхыгъӕ зичъыу зӕлӕкӕгъоу муниципаль-нӕ гъӕпсыкӕи зигъӕхъ Адыгӕкӕ-лӕ, Теуцожь районым ыкӕи Крас-нодаркӕи Карасункӕ коим ялы-кӕхъм ялагъӕр.

Ар зыдӕшылагъӕр Карасункӕ коим иадминистрацие зычӕт

унӕр ары. Мыщ къӕблӕгъагъӕхъ Адыгӕкӕлӕ имӕрӕу Хъатӕгъу Налбыйрӕ Теуцожь районым иадминистрацие ипашӕу Хъачма-мыкӕи Азӕматрӕ зипӕцӕгъӕ кы-пышхохӕр. Ахӕм ахътыгъӕхъ на-роднӕ депутатхъм якъӕлӕ Совет итхъаматӕу Лшыхъӕс Юрӕ, рай-оным инароднӕ депутатхъм я Совет итхъаматӕу Пчыхъалыкӕи Аюбӕ, заом иветеранхъм, на-хъыжъхъм ащыщхър, гъӕсӕны-гъӕм, медицинӕм, культурӕм ялофышӕхър, спортсменхър, нибжыкӕи хъӕр.

Зӕхӕхъм хӕлӕжъагъ Адыгӕ Республикӕм илыкӕоу Красно-дар краим игубернатор дӕжъ шыӕ Трахъо Тимур.

Непӕ тызфызӕлӕгъӕр мӕ-хъаншхо зигӕи ӕлӕгъоу шыт, — зӕлӕкӕгъу кызӕлӕхыгъӕ кы-луагъ Краснодаркӕи Карасункӕ коим иадминистрацие ипашӕу Николай Хроповым. — Адыгӕ-кӕлӕрӕ Теуцожь районымрӕ ащыпсӕухӕрӕм ижыкӕи кы-щегъӕжъагъу блӕгъыгъӕ-кӕошныгъӕу адытиӕм хъӕоны-гъагӕхър фӕтшыштыхъ. Ащкӕи непӕ амалышӕо шыӕхър зери-фӕшыуашӕу кызфӕдгъӕфӕдӕ-щтыхъ. Хӕти ешӕи гъунӕгъушӕр чыжъӕу шыӕи кӕошым зӕрӕна-хъышӕр. Гумӕкӕи уиӕмӕ апӕу къӕсыштыр, ӕпыӕгъу кып-фӕхъуштыр гъунӕгъу ары. Джар къагурыӕу, тӕтӕжъхър дахъу зӕхътыгъӕхъ, зӕлӕкӕоштыгъӕхъ, зӕргъӕблагъӕштыгъӕхъ, ӕпыӕгъу зӕфӕхъужыштыгъӕхъ. Арышъ,

ахӕм ягъогу тырыкӕошт, ялӕагъо дгъӕкӕрӕкӕшт. А лъӕхъӕнӕ чы-жъӕм ӕлӕтыгъӕмӕ непӕ тиамал-хър нахъ иныхъшъ, шыӕныгъӕм илӕӕныкӕи псӕтӕмкӕи хъӕо-ныгъӕшӕхър зӕрӕтшыштыхъм, тицъыфхър зӕкӕош ӕахылхъм афӕдхъу зӕрӕдӕдгъӕпсӕуштыхъм, зӕрӕдӕдгъӕлӕжъӕштыхъм афӕгъӕ-хыгъӕи ӕлӕгыгъо хъӕтхъаштыхъ. А псӕтӕр кыдӕзылӕгытӕр зӕ-зӕгыныгъӕхър арых тызкӕлтхъа-гъӕхъри. Джы кыпфӕнӕжыгъӕр ахър дгъӕцӕкӕнхър, нахъыбӕрӕ тызӕхъхъаныр, тицъыфхър нахъ зӕрӕдгъӕлӕнхър, тызӕдӕлӕжъӕн-хър ары.

Непӕ тызкӕлтхъӕгъӕ зӕзӕгы-ныгъӕр тинахъыжъхър зӕрӕдӕд-сӕуштыхъ ӕлӕгыр лъыгъӕкӕотӕгъӕ-ным фӕгъӕхыгъӕ, — гушыӕр зыратым кылуагъ Адыгӕкӕлӕ имӕрӕу Хъатӕгъу Налбый. — Тя-тӕжъхър дахъу зӕдӕпсӕуштыгъӕхъ, зӕдӕлӕжъӕштыгъӕхъ, зы унагъом фӕдӕу зӕлӕкӕоштыгъӕхъ, зӕхъ-тыгъӕхъ. Узӕхъмыхъу, узӕрӕмы-лӕгъоу узӕрӕшӕштӕп. Арышъ, нахъыбӕрӕ тызӕхъхъӕз, тиӕлӕ-гъо хъм тарыгушыӕӕ тшыӕн фӕе. Тызкӕлтхъӕгъӕ тхылхъм а зӕпсӕ-ур кызӕрӕдӕлӕгытӕр сидуагъ. Неуш тимафӕ зыфӕдӕштыр тӕры зӕлӕгыгъӕр. Пшызӕ шыӕлыр зӕдыгъыгъу, мыщ тыкышъ-хъугъ ыкӕи тыщызӕдышъ. Непӕ тичыгу мамырныгъӕр рӕхъа-тыгъӕр зрылхър ти Адыгӕ Рес-публикӕи Лшыхъхъу Тхъаку-шынӕ Аслъанр Краснодар кра-им игубернаторӕу Александр

Ткачевымрӕ ялушыгъӕ, зӕгуры-ӕхъӕ зӕрӕдӕлӕжъхърӕм ялӕы-тыгъ. О, Николай Алексей ыкӕор, ащ уӕлахышӕу хӕлӕшъ, дахъу кӕошныгъӕ-ныбдӕжъуныгъӕ хӕлӕу укызӕрӕтпӕгъоуыгъӕм, зӕгъунӕгъу хъм зӕкӕошныгъӕ-фӕ-бӕныгъӕу тазыфагу илыр гъӕ-пытӕгъӕным фӕгъӕхыгъӕ зӕзӕ-гыныгъӕм икӕлӕгъӕтхън зӕрӕзӕ-хӕпшагъӕм афӕшыкӕи лъӕшӕу тыпфӕраз.

Лъытӕныгъӕ зыфӕсшырӕ Николай Алексей ыкӕор, — ип-сӕлӕгъӕи цыхыгъӕунӕфыкыгъ Теуцожь районым иадминистра-цие ипашӕу Хъачмамыкӕи Азӕ-мат, — апӕу къасӕи сшӕонгъор тизӕфыштыкӕи нахъышӕу шы-гъӕным фӕгъӕхыгъӕи ӕлӕгыгъо-хъм икӕшӕкӕи уафӕхъуи тыкы-зӕрӕбгъӕблӕгъагъӕм, дахъу шы-кызӕрӕтпӕгъоуыгъӕм афӕшы-кӕи тызӕрӕшӕуфӕразӕр ары. Непӕ зӕтхъӕгъӕи ӕлӕгыгъӕзӕхър мӕхъа-нӕшхо зигӕи ӕлӕгыгъо хъу тари-хъым хъхъанхъу шыт. Сыда плӕмӕ типашӕхъу Тхъакушынӕ Аслъан-рӕ Александр Ткачевымрӕ зы-пылӕ ӕлӕгыгъо хъм къӕзыгъӕп-сынӕкӕштыхъм ахъри ащыштыхъ.

О пшъхъӕкӕи тизӕкӕошныгъӕ игъӕпытӕн илӕс пчъагъӕ хъугъу узӕрӕпылгыр тӕшӕи. Тирайон исхъми осӕшхо кызӕрӕпфашы-рӕр, ащ фӕшыкӕи «тхъагъӕп-сӕу» кызӕрӕуаӕорӕр кыбнагъӕ-сыжы. Илӕс зауӕл хъугъу илӕсыкӕи Губернаторскӕ елӕм имӕфӕкӕи зӕхъхъхъм тидӕжӕкӕи ӕлӕкӕхър автобусыр къалы-огъаӕи, яогъафӕшӕшъ, шыуикӕи-лӕцъыкӕхъм ахътхъу зызӕда-гъӕпсӕфы, зӕныбдӕжъу мӕхъу, нӕужым зӕфӕтхъ. Непӕ тызы-

пылӕи ӕлӕфым ар неущ илӕгъӕу нӕф зӕрӕхъуштыгъм шӕч хӕлӕп.

Зӕкӕошныгъӕм игъӕпытӕн ре-нӕу узӕрӕпылгым фӕшӕи тикъо-дӕдӕсхъм ялӕлӕкӕи «Теуцожь районым ицъыф гъӕшӕагъ» зыфилорӕ шытхъуцӕр кызып-фагъӕшӕошӕгъагъӕр тӕкӕи шыӕагъӕ. Ащ уасӕ фӕпшызӕ, шытхъуцӕр къӕогъӕшъыпкӕ-жышъ, районым шыпсӕухӕрӕм ацӕкӕи кӕош-ӕахылӕу узӕрӕт-лӕгытӕр осӕо. Тапӕкӕи аушӕу тызӕдӕлӕжъӕшт.

Зигугъу къӕтшыгъӕ зӕзӕгы-ныгъӕм фӕдӕхър зызӕдашыхърӕр илӕсипшыӕм къӕхъужыгъӕ. Ау джырӕ фӕдӕу игъӕкӕотыгъу ар зӕхъӕу кыхъкыгъӕп. ӕлӕгы-гъор зыщырекӕкыгъӕ зӕлым Урысыем, Адыгеим, Пшызӕ шыӕлыр, Краснодар ябыракъ-хър пылӕгъагъӕхъ, ягимнхър кышчырагъӕлуагъӕхъ. Ятӕонӕ-рӕмкӕи, нахъыпӕм фӕмыдӕу зӕ-зӕгыныгъӕу зӕдашыгъӕм кы-дӕлӕгытхъ тинахъыжъхър, дин зӕ-фӕшъхъафхъм арылажъӕхърӕр, гъӕсӕныгъӕм, медицинӕм яло-фышӕхър зӕлуагъагӕхъӕз, куль-турӕм илӕжъаӕкӕхъм фестивалъ-хър, спорт зӕнӕкӕоу хър зӕхъ-шӕхъӕ зӕрашыштыр.

Икӕлухъм зӕлӕкӕгъу хӕлӕ-жъагъӕм япашӕхър зыкӕлтхъ-гъӕхъ тхылӕхъмкӕи, нӕпӕплъ шыӕафтынхъмкӕи зӕхъоужы-гъӕхъ. Нӕужым творческӕи объе-динение «Премьера» зыфилорӕм иартистхъм, Адыгӕкӕлӕрӕ Теу-цожь районымрӕ лъӕпкӕи куль-турӕмкӕи ягупчӕхъм ялофышӕ-хъм концертӕу къатыгъӕм зӕхъ-хъм шыӕагъӕхър ыгъӕгушыа-гъӕхъ, ыгъӕзфыгъӕхъ. А мафӕм Адыгӕкӕлӕрӕ Карасункӕ коим-рӕ якомандӕхър футбол цы-кӕмкӕи зӕнӕкӕоуыгъӕхъ.

Нӕхъӕ Рӕмзӕн.

Ным ишӕлӕгъу гъунӕнчъ...

Хъаудӕкӕи Шыхъамызӕ зӕхыгъӕуцӕгъӕ тхылӕ ӕпыӕгъоу «Ны закӕор ары...» зыфилорӕм фӕгъӕ-хыгъӕу гъӕзетым кыхъагъӕм сызеджӕм, ар кызыӕкӕзӕгъӕагъ. Сыгу цыкӕи зыщыхъуӕр чыпӕлӕр нахъ къӕбӕкӕи, ау сигъатхъу охъӕтӕи кӕкыкӕи сыз-джӕ нӕуж сӕри ащ ӕплъыкӕи фысӕлӕр кысӕотыкыныу исхъухъагъ.

Тхылӕым дӕхъащт материалым икъӕугъоин, изӕхъгъӕуцӕн Шы-хъамызӕи ӕлӕфышхо дишӕагъ ыкӕи ежъ зӕрилорӕмкӕи, «мы тхылӕым джыри ятӕонӕрӕр кыкӕлӕлыкӕи-нӕу шыт». Ащ нафӕ кытфешы титхӕкӕхъм, тиусӕкӕхъм, цыф кызырӕкӕхъм Ным пӕе гушыӕи дахъу, гушыӕи хъшыпыкыгъӕу алуагъӕм, атхыгъӕм гъуни нӕзи зӕримылӕр.

Тхылӕым Нарт эпосым кы-хъыгъӕ тхыгъитӕу Шыхъамызӕ ыгъӕфӕдагъӕм кыгъоу усӕхъу, пӕмӕхъу, рассказхъу автор 53-мӕ атхыгъӕхър мыщ кыдӕхъагъӕхъ. Ахӕм япчъагъӕ 200-м нӕсы. Етӕани сӕ згъӕшӕагъо икъуӕр авторхъм узыпӕлӕкӕи, нахъыбӕр зӕрӕхъулыфыгъӕр ары. Зӕрӕхъу-рӕмкӕи, ным нахъыбӕу фӕусӕгъӕр ыкӕи фӕусӕрӕр хъулыфыгъӕхър ары. Бзылӕфыгъӕр ным нахъ пӕблагъ, нахъ гуӕлӕгъу, ежъ бзылӕфыгъӕрӕи ны зыхъуӕкӕи, ащ игукӕлӕгъуи, ишӕулыгъуи нахъ зӕхъшӕи, ащ кыхъӕкӕи ахӕм яжабзи, ягушысы гум нахъ нӕ-сӕу кыпшӕхъу. Ау бзылӕфыгъӕ-хъм ятхыгъӕхъм кӕуачӕу ахъ-лӕым нахъ лъӕшыжъӕуи хъуль-фыгъӕхъри ным фӕусӕхъ. Сыдӕу шытми, гушыӕи зӕгъӕкӕлӕгъӕхър ным кыфӕлогъӕ кӕодыӕу шымы-

тӕу, гум нӕсхъу, агъӕбырсырӕу ахър тхыгъӕхъ.

Тхылӕым кыдӕхъӕгъӕ тхыгъӕ зауӕмӕ ягугъу къӕтшыӕн. Гу-шыӕм пӕе, Жӕнӕ Къырымызӕ иусӕу «Сянӕ дӕжы кыкӕкы-жы» зыфилорӕм шыцъ сатырхър: «Гушӕлор ынӕгу кӕмыкӕи Ныр сыдигъуи кыспӕгъоуы, Сӕ сынапӕ шӕӕбӕ-шъаӕуи ӕи фӕбӕкӕи кытӕлабӕхъ.

Хъунӕго Нурьет иусӕу «Тянӕ лушъаӕ» зыфилорӕм нӕку-нӕпс умыхъоу уеджӕн плъӕкыштыгъӕ. Уянӕ уимылӕжъу мы усӕм уз-дӕжӕкӕи, икӕлӕрыкӕи бгъӕе-жыштыгъӕ...

Ным игумӕкӕи кызыхъщырӕ сатырхъм ащыцъ Еутыхъ Аскӕр иусӕу «Ным фӕкӕи»: «Чӕмӕу пшы-гъӕр ӕгум сӕ кыдӕсфӕм Тикъӕ-лапчӕ бӕрӕ укыдӕплъы».

Ныр пшыгъушӕ зӕрӕмыхъу-штыр кыреӕотыкыи Бӕрӕтӕр Хъамидӕ иусӕу: «Уӕлӕм, зыбгъӕ укӕлӕхъу» зыфилорӕм. «Ны за-кӕошъ узыгъӕшӕлуагъӕр, Шы-шӕагъуу ным кыпфыриӕр Зы мафи пшӕрӕмыгъуш».

Ным фӕгъӕхыгъӕхъ Цуекӕи Джӕхъфар иусӕу «Сянӕ боу дахъ»: «Гъӕтхъ къӕгъагъӕу сянӕ мӕдахъ, Сӕ сигонӕсӕу сянӕ боу дахъ!» Лъӕпӕлӕрышӕ Исмахи-

лӕ иусӕу «Тян»: «Мы дунаӕу нӕфы зыгъӕм Фӕдӕу усылӕгъ» Кӕсӕбӕжъ Къӕплӕан ипӕмӕу «Ошхыпс»: «Пцӕшхъо тӕмитӕр гӕлагъуу губгъом симамӕ шӕ-быбъ».

Ныр зыпишӕн, зыфигъӕдӕн зӕрӕшымыӕлӕр кыреӕотыкыи Мӕшӕшӕи Исхъакъ иусӕу «Ным ифабӕ сышӕлӕфӕ схӕрӕмыкӕи»: «Ным илӕшӕуи, ным ишӕушӕи, Таушӕтӕу сӕомӕ язгъӕшӕн? А зы закӕор зыпӕсшыни, Зӕзгъӕпшӕ-ни шымыӕн!» Джӕащ фӕдӕхъ ным игукӕлӕгъуи, ишӕулыгъуи, игуузи гъуни-нӕзи зӕрямыӕлӕр къӕзы-гъӕлӕгъӕрӕр сатырхър.

Пшъхъ плъыгъӕжыӕн зӕрӕфаем ехъылӕгъӕ гушпысхъӕр Дӕрбӕ Тимур иусӕу «Ныхъм афӕсӕгъӕ-хы» зыфилорӕм уагъӕшӕи. «Лъыфӕгъӕм фӕгумӕкыи, фӕгулӕгъ, Гур фӕгъушӕшъ, хъугъӕ гушпы-салӕ: Ымышӕахъу тырихъкӕомӕ ынапӕ, Зыщыцъ лӕкӕор ышӕы-жыкӕомӕ хъӕйнапӕ?» Мы сатыр-хъм зы гукъӕкыжъ сӕгъӕшыгъ-гъӕ. Сянӕжъӕу Абрӕджъ Сарьет Теуцожь ыпхъум зы къӕбар цы-кӕи горӕ ренӕу кыӕлотӕжъышты-гъӕ. А лъӕхъаным а гушыӕлӕхъм къарыкӕлӕрӕри сӕ икъу фӕдизӕу сшӕлӕштыгъӕп. Нӕужыр ары сӕ ар кызызгурыӕожыгъӕр. А къӕбар цыкӕлӕр мыщ фӕдагъ: «Пӕсӕрӕ зӕ-маным нӕу горӕ пчӕдыжъым жы дӕдӕу къӕтӕджыти, ишъхъӕтехъо илӕдӕжъу, чъӕмрӕи кӕомрӕ зӕхъ-тӕу, моу кыфӕлогъӕштыгъӕм фӕдӕу, жыыр кыӕлӕмыкыжъу, чылӕм узыдӕкыкӕи, гъогу зӕхъкыпӕу илӕм кӕоти теуцӕштыгъӕ. Зигъӕ-

чӕргъоу, зыплъыхъу дӕхъкӕаерӕ шытыштыгъӕ... Зӕрӕщытыгъӕ уахътӕр зыригъӕкӕуӕи цыкӕи-цыкӕи иунӕ кыкӕлужыштыгъӕ. А ным ишӕи кӕи-гъӕпсыкӕи гъогурькӕлӕ горӕм гу лытагъуу шытыгъӕти, пчӕдыжъ горӕм, а лыр пӕсӕрӕ ным еупчыгъӕ: «Сыда мафӕ къӕс, пчӕдыжъ нӕф-мышпым, умычыӕежъу мы гъо-гу зӕхъкыпӕм узыкылуытыр?» ылуи. Ным кыриӕожыгъӕ: «Сӕ боу лъыфъаӕбӕ сиӕ, нынӕ. Ащы-щӕу зигугъу «дахъкӕи» къӕлу-штыр сшӕлӕрышъ, къӕбарым сежӕ»...

Сянӕжъ кыӕлотӕр къӕбарыр дӕгу дӕдӕу кызыгурыӕоштыгъӕп, ащ кыхъӕкӕи бӕрӕ сӕр-сӕрӕу упчӕи зӕстыжъу кыхъӕкы-штыгъӕ: уилъфыгъӕхъм ягугъу цыфхъм дахъкӕи ашӕым ар дӕ-гъуа, сыда ныр ащ зыкӕи гъӕ-гумӕкылӕр? Сыда нӕфшъагъом ныр пчӕдыжъ къӕс кымафи, гъмафи имылӕу гъогу зӕхъкы-пӕм зыкытӕтыр? Сыд гуапа ащ илӕр? Ахӕм ядӕжуап сымыгъо-тӕу загъорӕ синӕнӕжъ сепчы-штыгъӕ. Етӕанӕ ежъ кысиӕо-штыгъӕ: «Ео-ой нынӕ, лъфыгъӕ уилӕ хъумӕ боу ӕлӕфышхъу, зы уилӕми пшы уилӕми зӕфӕдӕ. Ахӕм емыкӕи кыпфӕзыхъын горӕ къазыхафӕкӕи, сыхъа-мыгъу». Синӕнӕжъ игушыӕлӕ-хъм ауӕ етӕани нахъ упчӕаӕ къӕуцӕштыгъӕ... Дӕрбӕ Тимур иусӕ сатырхъу зигугъу къӕтшы-гъӕхъм, пӕсӕрӕ ным фӕгъӕхы-гъуу синӕнӕжъ кылуагъӕштыгъӕ

къӕбар цыкӕлӕр зӕкӕи стхъаку-мӕ кыригъӕлӕжыгъӕ.

Шыхъамызӕ итхылӕу «Ны закӕор ары...» зыфилорӕм сӕ сшъхъӕкӕи осӕшхо фӕсӕшы. Цыф лъӕпкӕ зӕфӕшъхъафхъм къахъкыгъӕ усаӕкӕхъм, тхӕкӕ-хъм бӕ дӕд ным фӕлуагъӕр. Ады-гъ Республикам ит еджапӕхъм пчыхъзӕхъахъ горӕхър ныхъм афӕгъӕхыгъӕу ащызахащӕхъ зыхъуӕкӕи, усӕхъм якъӕгъотын, якъыхъхън кӕлӕдӕджӕкӕхъм, кӕлӕгъӕаджӕхъм ӕлӕфышхо адашӕи. Адыгабзӕкӕи ныхъм афӕгъӕхыгъӕу усӕхър, рассказ кӕкӕи хъӕуытагъӕхъу Шы-хъамызӕ итхылӕ дӕбгъотӕштыхъ. Ар кӕлӕгъӕаджӕхъмкӕи кӕлӕ-еджӕкӕкӕхъмкӕи лъӕшӕуи ӕрыфӕ-гъоу шыт.

Сӕ сшӕлӕшӕыкӕи, адыгӕ унагъо пӕпчъ зӕхъугъоагъӕхъу ным фӕгъӕхыгъӕ тхыгъӕхър зы-дӕт тхылӕ илӕм дӕгу. Ащ фӕдӕ амал шыӕи хъугъӕ.

Ыпшъӕкӕи зӕрӕшыхъдгъӕ-унӕфыкыгъӕу, ным фӕгъӕхыгъӕ тхыгъӕу шыӕлӕр зӕрӕбӕр кыушы-хъагъу, джыри Шыхъамызӕ ным фӕгъӕхыгъӕ ятӕонӕрӕ тхылӕ егъӕхъазыры. Арышъ, мыщ фӕдӕ тхылӕ шыӕагъо кыдӕзыгъӕкыгъӕ Хъаудӕкӕи Шыхъамызӕ гухълы-шӕу илӕхър зӕкӕи кыдӕхъунхъу тыфӕлӕа.

Кӕсӕбӕжъ Нӕфсӕт.

Адыгъ къӕралыгъо универ-ситетым бзитӕушыӕны-гъӕмкӕи илабораторие егъ-дӕн ӕлӕхъмкӕи испециа-лист.

Хызрэт ыкышшо пклен-тлэ чыылэм зыкыты-риклагъэу кыызэшл-тысхыагъ. Пкыхьа-плэми нэфаплэми ышлэрэп, моу зыгорэ кыелунклыгъэм фэдэу, ар дэдэм чыер теугъ. Тлэкүрэ шысыгъэу, унэм исхэр кыгъэу-щынхккэ щынэзэ, цыккү-цыккү-жыыеу унэм кыкккы жым кыхыагъ. «Я си Алахъ, зэ сыпштэ-жыгъэмэ, джаш нахыбэрэ мы макъэхэр зэхэсхыжынхэ слэккы-штэп», — ыгу елэжыгъэу тхэлэу мэхэшэгъур зыфиожыгъ.

Мэзэ зыщыплл хуэгъэу чэщ мы-чыем зыкыригъэзыгъэр ежэ-зыныбжэ хэккотэгъэ лым дэгъоу ышлэщтыгъэ, ау ишхыгъэу, илфыгъэхэми зи арилощтыгъэп. Охътабэ хуэгъэу кыбгынэгъэ чы-гоу, джы псычлэгъ ашыгъэр кье-джэжыщтыгъ...

...«Къоджэ зэпэлүлхэр чым-щизы ашынхэш, ахэм акылу хы-лэрышл тырашыхыащт...» — кьэ-бар гомылу жым хызы хуи, адыгэ нэбгырэ пчъагъэм агухэм ежэ шлуцлэу арытэкъагъ. Зэм ар дэдэр ашлэпэныр ашлэш ху-гъэп, ау...

Джашыгъэм охътэ кынхэр кье-жэжыгъэх. Жыи, ккы кьехуллэ-щтым ыгу ригъэжыкыгъэу, шы-гъо хылыгъэм зэккэми зэфэдэу за-кыриубгъохыгъагъ. Хьамзэт ынэпхэр зымы кызэрымилэ-гъунхэм пае мылэрысэ чыгхатэу ыгъэтлысыгъагъэм клощтыгъ. Ащыгъэм хуэшт шыпккэр джыри-икъоу зымы ынэгу кыккыгъэуцо-штыгъэп. Ащ фэдиз илэс пчъагъэм агурэ апсэрэ зыхэккы-хыагъэхэу, яныжэ-тыжхэр кыыз-щыхуэгъэхэу, ежхэм ялфыгъэхэр зыщаплүгъэхэу, ящылэныгъэ лүдэ-наккэ кызысхыагъэр ыккы зы-щыхуахыжынэу зыщыгуыгъыщты-гъэхэ чыгу лэшлур псы шлоим иорхэм ачлэгъ хуэпэным игупшы-сэ ашхыагъэ рагъэзэгъэштыгъэп. Ау хабзэм упэшлуклоныр мылэры-фэгъоу кычлэккыгъ. Зыгорэм игу-ккэкл жьалымккэ адыгэм джыри зэ улэгъэ ин ыгу тешагъэ хуэгъэ, зэгорэм пэкккыгъэ тхьамыкла-гъом иджэрпэдэжэ чыжэ жыр зэллчэу, джыри зэ кыфигъэзэ-жыгъ. Ау джы ар тэрзэу, цыф цыккүмккэ шлогъэшхо кьэзытын-лофэу алытагъ, лэшлэгъуитлүккэ узэкккэбжыгъэм, хуэгъагъэм фэдэу, лэпккым зи кьемыупчыжэу, джыри зэ игъашлэ зыфэдэ ху-щтыр нэмыккхэм рахъухыагъ...

Илэс пчъагъэ теккыжыгъэу, Хьамзэт кызысхыагъэ чыплэм инэу зэрэфэзэщыгъэр, ны-тэу кьэ-зылфыгъэхэр мыжэо гъэчыгъэ члэгъэ зыщыхуэгъэхэм ыгуккэ ежымы зызэридзыжыгъэр зыди-шлэжэ хуэгъэ. Ары кьэс гуккэ-ккыжэ хылыгъэхэм онтэгъу-онтэгъоу зыкытырагъаощтыгъ. Зэрэхурэ-ри ымышлэу, шагоу кыбгынагъэр, унэу ибын лүжэу дахэ зэриплү-хыагъэр, пхъэшхыа-мышхыа чыгъ пчъагъэу ежэ ылэккэ ыгъэтлы-сыгъэхэу, гудэщлэгъушхоу илагъэ-хэр пккыхьаплэккэ ынэгу нахыбэ-рэ клэккыхэу рагъэжыагъ. Лым гу-

пшысэ хылыгъэу зылыахыагъэрэм икъарыу кызэрэхагъалэрэр зыди-шлэжыщтыгъэ, ау ежэ-ежырэу зыпэуцужыштыгъэп. Тым зыгорэ кызэрэхуэлэрэр унагъом исхэми алэагъуштыгъэ, ау гушылэгъу ашынккэ тешыныхыащты-гъэх. Хьамзэт иккэсагъэп улуулу-хыаныр. Мафэ горэм ыккэ нахы-жэу Краснодар дэсыр кложынэу машинэм зеккккэжым, иккэко-рэ пхъэ бэщымрэ ыштэхы ыуж ихыагъ.

— Сыда, тят, зыгорэм уккэ-пшлоигъоу ара? — клалэр кьеуп-члэгъ.

— Сшлоигъу, — ащ нахы кы-

кыагъэхэм ашхыагъэ пхъашэ лэ-щифэзэ, лыжыым бгэу кьэлэа-гъорэм фигъэзагъ. Клалэр маши-нэм кымыккэу ятэ зыдаклорэм лыпллэу джыри тлэкүрэ щытыгъ. Ар кышлагъэу Хьамзэт кызэ-плэккы «ккэ» кыыригъэккэу лэутлэ кышлыгъ, ыккэ локкыжыфэккэ ежэ, бгым дэккыагъ...

Нэм фэмыпллэккырэ псыккылым ышхыагъ ор шлоиншохэр, зым зыр кыдэхыхэзэ, щызэпэчхэ. Псэ зыпыт горэ ащ хэсэуи пшлэ-щтэп. Аджал шлуцлэмэр кыты-релъэсыккы. Псы гъунэр зэрэщы-тэу мыжэоккэ гъэчыгъэ, лыгъэ-ккэ зэрэдаубытагъэр гъуащэрэп.

ДЗЫБЭ Саниет

ПСЫ ЧЛЭГЪ ХЪУГЪЭ ПСЭХЭР

Рассказ

мылоу Хьамзэт машинэм итлыс-хыагъ. «Ккэ тучаным нахы чыжэу-ккэонэщтын» зыфэллощтым фэдэу, клалэм ащ зи хымылухыу, зэккэми кьаккэрыхыажыи кьежыагъэх. Тучаным кызынэсыхэм кьэуцуи, — дэгъу ащыгъэм, тят, бэ тесымы-гъашлэу джыри сыккэкллошт сэ, — ылуагъ.

— Мырэп сыккыздежыагъэр сэ. — Лыжыым зигъэхыагъэп ыккы.

— Адэ тыдэ...

— Ккэ уздежыагъэм, сызыфа-ем сыккэсымэ сэр-сэрэу кьэкллошт, — клалэм кыыригъэжыагъэр кы-римыгъалоу, Хьамзэт пхъашэу кылуагъ. Тым игушылэ зэрэпытэр ешлэти, адрэми зи хымылухыу машинэр зэхигъэнэжыгъ.

Ятэ ыгу кыхыагъэ шыпккэр зыфыхыщтыр ымышлэу, клалэр гумэккым зэллшитагъэу ыпэ ри-гъэхуэгъ, тыми зи кыккэон гухэлэ илагъэп. Джауэ кьуаджэм кыдэ-ккыгъэх. Ккэалэм ккэорэ гъогум етлупшыгъэу рычхэзэ — «моу мыщ дэжым сыщигъэккэ, о гъогу мафэ Тхьэм утырегъэхыажэ, унэ-сыжымы унэ кыфытеу» — ылуагъ Хьамзэт.

— Мыщ дэжымы? Ары шхыа-ем... — клалэр гулэу кызэпллэ-ккыгъ.

— Кьэуцу слугъэ. — Тым ушлоккыну щытыгъэп, ар ешлэти, клалэм ащ нахыбэ зи хымылухыу кьэуцугъ.

Хьамзэт бэщым зытыригъаккэзэ гъогунапцэм пэлүл гъошумккэ ежыагъ. Пырамыбжэу ащ итэ-

Тхьаккүмэм кымыубытэу, ау гум хэтлысхыэрэ шлу мафэп псы члэ-гъым кычлэлүккы. Псэ тхьамы-ккэбэу члэубытагъэ хуэгъэхэм ягъымэккэ хылыгъ орхэм моклэ-мыккэ зэралласэ.

Хьамзэт ижэ ыубытыгъэу, псым ккэоцырыпллы шлоигъоу хэлллы-хы, ау...

Ошлэ-дэмышлэу узыр гу пшы-гъэм кыхэллэдагъ. Ерагъэу бэ-щым зытыригъаккэзэ Хьамзэт чыгум етлысэхыгъ. лэ сэмэгур кьэузыгъэ чыплэм дэжэ рифызы-лагъ, зэгорэм уашхэм фэдэу шхонтлэшхо-члэпшлэр зыщызэккэ-чыщтыгъэхэу джы пккыжыгъэ нэхэм нэпсыцэ инхэр аккыз кьэ-хуэгъэх, нэкум ккэмыфэжхэу нэ-гушхо зэлыагъэхэм лэдэх цыккэу-лэхэм ктарычхыагъэх.

Джауштэу Хьамзэт хым хэ-пллыхыу бэрэ щысыгъ. Етлэнэ зы онтэгъу горэ ыпллэлү тезыжы-гъэм фэдэу, инэу жыи кышылэ, кьэ-тэджыжыгъ. Гупшысэ зэфэмыда-бэр ышхыагъэу щызэнэккэоку-зэ кьуаджэмккэ кьежэжыгъ.

Джа мафэм кысхыгъэжыагъэу лыжыыр хы лэрышлым ккэзэ сы-хыат пчъагъэрэ кылуэсуу кыыри-гъэжыагъ. Джашыгъэм унагъор гумэккэ ин хэфэгъагъ. Зы гупшы-сэ горэм шхэфэу кызэришхы-рэр ишхыагъэу кыгурылощты-гъэ, ау гушылэгъу кышылэну те-щыныхыащтыгъэ. Цагум кызы-дэккыккэ, ыккэохэм ащыцэу нахы-благъэр шхэфэу ыуж ихыэти, зы-дэщылэр зэригъашлэщтыгъ. Жыи хуэрэм ыпэккэ хэмыллыгъэ шэн-

хэр кыхыафэхэу хабзэти, илыгъэу ыгу дэмышыханхэу рахъухыагъ. Зымы ышлагъэп анахы узэмылэ-зэшхунэу цыфым хэлэу тым ыпсэ сымэджэ хылыгъэ зэрэху-гъэр...

Мафэ горэм Хьамзэт зэресагъэу, хэу анахы фэмыллыгъоу дунаим тетым инэккэ гъэчыгъэ лухыагъ. Ккэко убгъугъэм тетлысхыи, орэу нэпккым кьэзэрэфыллэхэрэм япллэу щысызэ, иблэккыгъэ зэрэщытэу зыхэккэодэгъэ псым ккэуачлэу илэм-ккэ мыжэошхыагъ джэдэр хидзагъ. Мыщ дэжым ккэарыоу хэлтыр зыгорэм хитхыгъэм фэдэу, ылэ-хэр кышлоллыккыгъэх, зыгорэу-щтэу кызэрэхуэгъэр зыдешлэжыи-шхыагъэм ккэоладжэти, кызккэмы-лэжышхоу зэхэгъолхыагъ... Ар дэдэм ынэгу кыккэуцуагъ ишагу, ичылэ зэхэблыхыагъэ. Хьамзэт иаккыл щыуагъи фэдэу, ау игупшы-сэхэр нафэу елэагъэх. Мары имы-лэрысэ сади, кьэагъагъэхэм яккы-хыгъо дэдэш, мэ лэшлур тыди кышыллүехыагъ, тлэопс дыджэу ккэутэмэ ккышхэм тесхэр, моу узэ-ранэсыгъэм тетэу плэгушхоу зы-ккырагъэпккы ккэодыхэу, тыгъэ-нэбзыйхэм дышхэпсыцэ цыккэуагъэм афэдэу апэджэгужыкы. Жыи тлэ-ккэу кызыллыккэ, кьэагъэу тхы-пэ фыжыккэзэ жыгъэххэр осыцэм фэдэу зэрелласэх; модыккэ шагу хыаккүм мэшлэшхо илэу быным ашхыщт гъошылэр бэрэчэтэу кы-шхэжэ, шлэзмэ гъэжэжыагъэм ымэ шагум дехыш, гъогуми тиз мэху. Кьэхаллэми ккэогъэн фае, яни яти бэмышлэу ыгъэтлыллыгъэх. Гъа-тхэм уцыр псынккэу кьэккэоба, зэ-горэми уашхыащымыхыэмэ го-нахы. Цыфым игупсэхэм аужырэ чыплэр зыщагъотыжыгъэр бгъэ-лэпллэныр бысллымэнхэмккэ хэ-бзэшхоу щыт. Мары кьэхэллэпчэ-ри, «сыд емыккэу, уц ккэырым ера-гъэу хэллэжэжэ ккэодый, зымы кьэхэр ыгъэккэабзэхэрэба слэо» — Хьамзэт гучлэ хыагъэр ккэуигъэ-чыи дэхыагъ. Ау ны-тыхэм яккэ-хэр ыгъотыжыккыхэрэп. Мэгүлэ, ащыцэу зыщылыхыащтыр ышлэ-рэп. Ошлэ-дэмышлэу мэккэшхо ккэулу, Хьамзэт псынккэу зыккы-зэрегъзэккы, псышхоу ккэачэ-рэр ккэылэжыгъ. Ор лэагэм зы-щехуэу ылэзэ, псым икууплэ шыпккэ хафи, дунаир зэрэщытэу ккэушлунккыгъ. Аужырэу ккы-лэжыжыгъэр имылэрысэ чыг-хэм ашхыагъэхэр зэпыккэхэзэ псым зэрищыллэхэрэр ары...

Хьамзэт ыпэрэмэ афэмыдэу бэрэ кьэт зэхэм быныр кьэгумэккыгъ. ыккэо зыщылыхыащтыр ешлэти, зэнккэбэу хы лэрышлым ккэуагъэ. Бгым зэрэдэккэуауу щынэгъошхом чыылэ-чыылэу ыгу зэллүбытыгъ. Ккэко убгъугъэм ушхуэгъэу теллэ ятэ зызэрымгъэхыерэр шломытэ-рэзэу, гулэнккэ ечхэллагъ. Бэшлэ-гъэу иккэарыу изышхыащтыгъэ уз хылыгъэм ккэушлунккыжыгъэ цы-фым гупсэф тхыагъор ккэзыфэ-ккэжыккэ ынэгу кызэрэхуахы-рэм фэдэу, рэхыатыгъор нэпллэгъу дынгъэм джыри ккэмыккыжыгъэу, Хьамзэт щылыгъ...

АПЭРЭ СПАРТАКИАДЭР

ВолейболымкIэ аублагъ

Федеральнэ къулыкъухэм якъутамэхэу тиреспубликэ щыIэхэм япэрэ спартакиадэ Мыекъуапэ щэкIо. Федеральнэ уплэкIокIо шъхьалэу Адыгеим щыIэ ЛыIужьу Адам ащ кIэщакIо фэхьугъ.

Адыгэ Республикэм физкультурэмкIэ ыкIи спортымкIэ и Комитетрэ республикэ спорт обществэу «Динамэврэ» спартакиадэр зэхачагъ. Прокуратурэм, хьыкумэтхэм, полицием, ошIэ-дэмышIэ IофхэмкIэ къулыкъум, нэмыкIхэм якомандэхэр зэнэкъокъух.

— Псауныгъэр гъэпытэгъэным, физкультурэмрэ спортымрэ зыгъэушъомбгъугъэным тапыл, — еIо Федеральнэ уплэкIокIо шъхьалэу ЛыIужьу Адам. — Апэрэ мафэхэм волейбол зэрешIэхэрэм тшIогъэшIэгъонэу теплывгъ.

Спорт обществэу «Динамэм» ипашэ игуадзэу, полицием иполковникэу Александр Леваковым къызэрэтиIуагъэу, волейбол, баскетбол, шахмат зэдешIэщтых, спорт щэрыонымкIэ яухъазырыныгъэ ауплэкIушх.

Адыгэ къэралыгъо универси-

тетымрэ Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым-

рэ спартакиадэр ащэкIо. Адыгэ Республикэм и Апшгъэрэ хьыкумэт и Тхьаматгъу Трэхьо Аслъан икIэлэгъум спортым ишъыпкъэу пылывгъ. Волейбол, баскетбол дэгъоу ешIэщтых. ЛыIужьу Адам футболым нахь пыщэгъагъ, зэнэкъокъумэ ахэлажъэщтых. Джырэ уахътэ физкультурэр егъэныбджэгъу, футбол ешIэ.

— Псауныгъэм игъэпытэн пылхэм яIофшIэн нахь дэгъоу агъэцакIэ, ныбжьыкIэхэр зылащх, — еIо Трэхьо Аслъан.

Полицием икъулыкъушIэхэм яволейбол командэ анахь дэгъоу ешIэрэмэ ащыщ. Мэзаем и 19-м зичэзыу ешIэгъухэр яIэщтых. А мафэм чемпион хъушхыр къэ-лгъэгонэу тэгугъэ.

Сурэтхэр зэнэкъокъум къы-щытырахыгъэх.

ТИСПОРТ ШЫЦIЭРЫНОХЭР

Аскъэлае шапIугъ, дунаим щашIэ

Дзюдо бэнэнымкIэ Олимпиадэ джэгунхэм апэу медаль къащызыхыгъэ тилгъэкъэгъур Аскъэлае къыщыхыгъ. Литературэр, искусствэр, спортыр шIу зыщалгъэгъурэ адыгэ унагъом ар шапIугъ. Дзюдор къыхихыныр къызыхэкIыгъэм, спортымрэ щыIэныгъэмрэ зэрэзеп-хыгъэхэм, нэмыкIхэм Емыж Арамбый къатегушхыIэ зыхъукIэ, тренер-кIэлэгъаджэхэм, ныбджэгъоу е нэIуасэу илэхэм уаримыгъэзэщэу якъэбархэм уащегъэгъуазэ.

— Спортым ишIуагъэкIэ нэIуасэ сызыфэхъугъэхэр сэгъэлапIэх, — къеIуатэ Емыж Арамбый. — ГъэшIэгъоныр сикIэлэгъум бэнэпIэ алырэгъум сыщызылгъэгъушхыгъэхэм ащыщхэм зэгъэпшэнхэр ашхы-хэзэ, дзюдом зэхъокIыныгъэу щыкIохэрэм анаIэ зэрэтырадзэрэ ары.

Илгъэс 15-м итэу самбэмкIи дзюдомкIи бэнэнэу Арамбый

ригъэжъэгъагъ. СССР-м изаслуженнэ тренерэу Кобл Якъубэ ипашэу зигъасэщтых. Краснодар краим текIоныгъэр къызэрэщы-дихьэр игушIогъуагъ. А лъэхъаным Адыгеим е краим ячемпион ухъуныр къыныгъ — спортсмен Iэпэласэу тишъолгъырхэм яIагъэр мэкIагъэп. Килограмм 57-м нэс къэзыщэчэрэмэ якуп хэтэу СССР-м, Европэм ядышхэ медальхэр самбэмкIи, дзюдомкIи

къыдихыгъэх. Дунэе турнирэу Тбилиси щыкIуагъэм дзюдомкIэ текIоныгъэр 1979-рэ илгъэсым къызыщэхым, Олимпиадэ джэгунхэм ахэлэжъэным фэшI гугъэу илэхэм къахэхъогъагъ.

1980-рэ илгъэсым Олимпиадэ джэгунхэу Москва щыкIуагъэхэм кг 60 къэзыщэчэрэмэ якуп А. Емыжыр дзюдомкIэ щыбани, джэрз медалыр къыдихыгъагъ. Дышхэ медалым пэчыжъагъэп. Арамбый алырэгъум зэрэщыбэнагъэр зылгъэгугъагъэхэм къызэралогъэжъэу, тибатыр псынIкIэу зэрэгупшысэрэр, хэкIыпIэ гъэшIэгъонхэр IэшIэхэу къызэригъотыхэрэр спортым пыщагъэмэ хагъэуэфыкIышхыгъ.

— Финалныкъом Францием ибэнаклоу Рейттери сыщыIукIэ-гъагъ, — еIо Емыж Арамбый. — Ащ ыпэкIэ шэгъогогъо зэнэкъокъухэм тащызэбэныгъ, зыкIи сшIуихыгъагъэп. Олимпиадэм тызщызIокIэм французым бэнэгъур сшIуихыгъ, сэ джэрз медалыр къыдэхыгъ.

Зэгъэпшэнхэр

НахьыпэкIэ дзюдомкIэ тибэнакIохэр нахь лгъэшыгъэхэ? А упчIэм иджэуап бэрэ тылгъэху. СССР-м изаслуженнэ тренерэу Кобл Якъубэ фэгъэхыгъэ пчы-хъэзэхэхэу Мыекъуапэ щыкIуа-гъэм тыхэлажъэзэ, спортсмен Iэпэласэхэм яухъазырыныгъэ икъэгъэлгъэгон тшIогъэшIэгъоныгъ. Дунаим дзюдомкIэ ичемпионэу Лгъэчэр Хъазрэтэ Емыж Арамбыйрэ алырэгъум къыгъэхъахы, дзюдомкIэ зэрэзэбэныгъагъэхэр шIукIэ тыгу къэ-

кIыжъы. Дунэе лгъагIэмэ анэ-сыгъэ бэнэкло лгъэхэр зэрэти-лагъэхэр ащ фэдэ зэIукIэгъухэм къаушыхыаты.

Мэфэ заулэкIэ узэкIэлэбжъмэ, Урысыем и Къыблэ шъолгъыр иныбжьыкIэхэм дзюдомкIэ язэнэкъокъу Мыекъуапэ щыкIуагъ. Емыж Арамбый зэIукIэгъумэ яплывгъ, тренерхэм гушхыгъу афэхьугъ. КIое Хъазрэт, Игорь Вержбицкэм, Бэстэ Сэлым, Нэпсэу Бислан, Адзынэ Алий, Беданэкъо Рэмэзан, нэмыкIхэу ныбжьыкIэхэм яегъэджэрэ ягъэсэрэ пылхэм къызэрэталуагъэу, Мыекъопэ бэнэпIэ еджапIэр дунаим щызыгъэшIэгъэ спортсменхэм тиныбжьыкIэхэр акIырэллтых, агъэлапIэх.

Емыж Арамбый тренерэу Германием Iоф шишIагъ, ыгъэсагъэмэ ащыщхэм дунэе зэIукIэгъухэм хагъэуэфыкIырэ чIыпIэхэр къащыдахыгъэх. Арамбый ыныбжь илгъэс 60 зэрэхъурэм фэгъэхыгъэу мы мафэхэм къыфэгъушIох. Германием кыкIыгъэ хьакIэхэм А. Емыжыр Краснодар ащыпэгъокIыгъ, нэмыцыбзэкIэ зэра-дэгъушхыIэрэр телефонкIэ зэхэтхы-нэу хъугъэ.

Къыблэ шъолгъырым дзюдомкIэ ихъшыпыкIыгъэ командэ ит-реренер шъхьалэу Емыж Арамбый имэфэкI пэе тигъзетеджэмэ ацIэкIэ тыфэгъушIуагъ. Олимпиадэ джэгунхэу Шгъагъэ щыкIо-щхэм, Адыгеим идзюдо зыкыгъэгъэлгъыжыгъэным, стадионы-кIэхэр, спорт псэуалгъэхэр тирес-публикэ зэрэщашхыхэрэм, иныб-джэгъухэм, нэмыкIхэм татэгущы-лагъ. Мурад хэхыгъэу илэхэр къыдэхъунхэу, иунагъо дэтхэжъэу щыIэнэу тыфэлгъэIуагъ. Опсэу, Арамбый, Тхьэм бэгъашIэ уешI. Къоджэ къызэрыкIом укы-дэки, дунаим цIэрыIо ушхыгъ, непи тыогъэгъушIо.

Сурэтым итхэр: **Игорь Вержбицкэр, Емыж Арамбый, КIое Хъазрэт.**

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм лгъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилгъэкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Кре-стьянскэр, 236

Редактор шъхьалэр
ДЭРБЭ ТИМУР

Редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр
МЭШIЛЭКЪО Саид

ПшгъэдэкIыж зыхьырэ секретары

НЭПШIЭКЪУЙ Заур

Редакциер зыдэшхыIэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-пшгъэдэкIыж зы-хьырэ секретары:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхыаты-гъэр:
Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтын-хэмкIэ ыкIи зэлъы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэоры-шIапI, зэраушыхъа-тыгъэ номеры
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр 4010
Индексхэр 52161 52162
Зак. 345

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр
Сыхъатыр 18.00